R. P.

CLAV

AQVAV

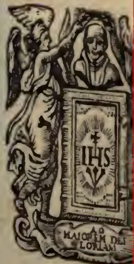
SOCIETATIS

PRÆPOSITI GE

INDVST

Pro Superioribus ejus

ad curandos anim

ANTVER

Apud JOANNEM

M. DC. XX

SVPERIORVM PE

R. P.

CLAUDII AQUAVIVÆ

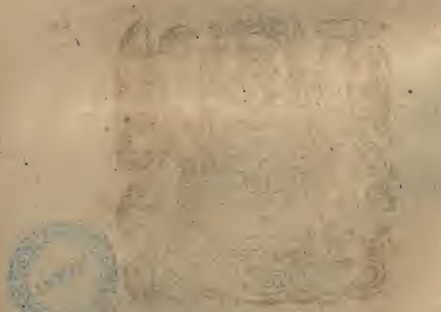
SOCIETATIS IESU PRÆPOSITI GENERALIS

INDUSTRIÆ

Pro Superioribus ejusdem Societatis
ad curandos animæ morbos.

ANTVERPIÆ,
Apud JOANNEM MEURSIUM.
M. DC. XXXV.
SUPERIORUM PERMISSU.

AD
SVPERIORES
SOCIETATIS.

CVM *ſatis perſpectum eſſet R. P. N. quanti ad Divinum obſequium, Societatis utilitatem, & auxilium animarum interſit, Superiores idoneis ad rectè gubernandum præceptis inſtitutisque abundare; varias ſubinde in eo genere Ordinationes ac monita ſuggeſſit, prout occaſiones & tempora poſtulabant. Sed cùm impenſiùs hujus rei neceßitates ac momenta ſecum perpenderet, vi-*

deretque non posse unumquemq; quantam par esset, experientiam lucemque rerum consequi, præsertim ob crebras mutationes, quæ peracto triennio fieri nunc debent; operæ pretium ac propè necessarium duxit, ad peculiarem aliquam Institutionem descendere: cùm certum sit, nullam esse artem, in quâ periculosiùs & graviore aliorum malo peccetur, quàm in hac quæ ad spiritualem curam pertinet animarum. Quare cùm meminisset à P. Polanco Beati Patris Nostri mandato atque ductu, ad usum doctrinamque operariorum nostrorum, qui in missionibus versantur, Instru-

ſtructiones quaſdam editas olim fuiſſe, Induſtriaſque *appellatas; haud abs re, quin multò etiam congruentius fore exiſtimavit, ſi* Induſtriæ *item aliquæ, ad rectam gubernationem ducentes, Societatis Superioribus traderentur. Quo factum eſt, ut pro ſingulari deſiderio, quod ei Dominus indidit felicis progreßus atque augmenti Societatis, ſubceſivis inter aſſiduas occupationes ſuas intervallis, haſce Induſtrias in illorum gratiam dictârit. Quæ cùm Patribus Aßiſtentibus, aliisq; nonnullis qui eas viderunt, probatæ adeò fuiſſent, ut*

non mediocrem iis uti ſcientibus utilitatem allaturæ viderentur, è re futurum judicatum eſt, ſi univerſæ Societati communicarentur, eæque typis excuſæ, quales nunc mittuntur, quò plura & emendatiora eſſent exemplaria. Faxit Divina bonitas, ut res tota eum fructum ſortiatur, quem R. P. N. ſibi propoſuit, & quem enixè omnes optamus. Datum Romæ 15. Aprilis. 1600.

Mandato R.P.N. Generalis,

BERNARDUS de ANGELIS
Secretarius.

IN-

INDEX CAPITVM.

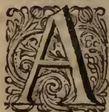
R. P.

R. P.

CLAVDII AQVAVIVÆ SOCIETATIS IESV PRÆPOSITI GENERALIS INDVSTRIÆ

Pro Superioribus ejuſdem Societatis ad curandos animæ morbos.

PROOEMIVVM.

NIMARVM curatio quantò præſtantior & difficilior eſt, quàm corporum, tantò majorem à nobis exigit & ſollicitudinem & peritiam. Et anxietates quidem ac pericula hujus muneris non videmus tantùm, ſed & prædicamus & plangimus quicumque ſub hoc onere laborantes ingemiſcimus. Verùm an æquali ſtudio conten- *Animarum curatio quantò præſtantior, tantò difficilior.*

 damus,

damus, ut industriâ pervigili, & infatigabili caritate, susceptos nostros optatæ sanitati reddamus, hoc nobis magnoperè perpendendum, & ut id præstemus, in primis curandum est. Et mihi quidem frequentior quædam & attentior meditatio, & experientia diuturnior certissimè persuasit, plurimos ad salutem reduci posse, si paternâ quadam, & plenâ amoris ac fiduciæ patientiâ res agatur; quos ex neglectâ aut perfunctoriâ medicinâ vel incorrigibiles excludimus, vel toleramus incorrectos. Quamobrem non inutile visum est futurum, si quæ sedulâ observatione tot annorum spatio deprehendi, in quibus me vel alios peccasse animadverti, quæ rectè, quæ secus acta essent, adnotando; quid profuisse, quid contrà nocuisse cognoverim, ea quibusdam quasi medicis præceptis quàm brevissimè planissimeque digererem. Sic enim fieret, ut & iis qui in gubernatione, id est, arte hujus spiritualis medicinæ non adeò versati sunt, plurimum lucis & adiumenti adferretur; & eorum qui ex unctione sancti Spiritus, lectione Sanctorum, & experientiâ, iis auxiliis non egerent, memoria non leviter juvaretur, & voluntas ac studium vehementiùs excitaretur.

Plurimorum sanatio fit per patientiam.

Medicina spiritualis præcepta.

De

De iis quæ necessaria sunt ad curationem rectè faciendam.

CAPUT I.

1 VT autem rectè & cum utilitate morborum curatio fiat, plura necessaria sunt, quæ vel medicum ipsum, vel infirmum spectant. quæ breviter attingentur. Et ante omnia, unum illud ob oculos versandum assiduè, quâ obligatione Deo nos in hujus muneris susceptione obstrinxerimus, ut (juxta Prophetam, vel potiùs ipsius Domini vocem) quod infirmum est consolidemus, &c. Vnde egregiè B. Basilius, cùm quæsisset, quâ animi affectione Superior aliorum curam suscipere debet, respondet: *Vt qui sauciis multis ministrat, & saniem de singulis illorum vulneribus abstergit, & pro naturâ uniuscujusque mali remedia ei adhibet accommodata; munere illo neutiquam ad animi elationem uti consuevit, sed ad demissionem potiùs, & sollicitudinẽ, & majorem quamdam curam; itidem ac multò etiam magis is cui totius Fratrum societatis sanandæ provincia est delegata, perinde ut qui omnium minister sit, & rationẽ de unoquoque illo-*

Cogitanda Superioris obligatio.

Ezech. 34.

Reg fus. disput. resp. 30.

Superior est spiritualis medicus.

Ad Hebr. 13.

illorum redditurus, sic secum agitare animo, & contendere anxiè debet. Hæc D. Basilius. Assiduâ quippe industriâ & vigilantiâ opus est. nec abs re apud Cassianum è corporali medicinâ translato vocabulo, hi quos spiritualiter curandos suscipimus, *Suscepti* nostri vocantur, quasi quos in nostram fidem susceperimus nostrumque periculum. Videat ergo Superior quasi rationem Deo redditurus, quid faciat, quid caveat: hoc enim reverà valdè excitandi sumus, ne putemus nos innocentes, cùm nihil committimus.

Lib. 10. c. 7. *Spiritualiter infirmi suscepti dicuntur*

2 Hoc veluti fundamento posito, sciens quia Domini est salus, & illius spiritu lux & vita & bona omnia in cordibus fidelium procreantur; non suæ prudentiæ aut diligentiæ innitatur, sed ad orationem per se & per alios confugiat; nihil enim exterior correptio operatur, nisi interior loquatur excitator. Quamobrem D. Gregorius de eo, qui præest, & alios ad DEUM compellere studet: *Tantæ charitatis*, inquit, *esse debet, ut instanti desiderio non petitor, sed petitio esse sentiatur: salutem quippe fidelium tam instanter debet appetere, ut ex usu interni gustus, omnem motum cordis in affectum ducat supplicationis.* Et B. Iob, ut Cassianus annotavit, quotidianâ pro filiorum purificatione sacrificium Domino Deo offerebat, non tam sibi eos, quàm Deo susceptos ac familiares cupiens exhiberi.

Psalm. 3. *Ad orationem confugiendum.*

In 1. Reg. lib. 5. c. 3.

Iob. 1. Collat. 6. c. 10.

3 Recogitet magno & fidenti animo, quamvis verissimum sit, quod S. Leo monuit, antiquorum morborum difficilem ac tardam esse curationem; nihilominùs certissimum esse quod docuit S. Basilius, nihil esse in rerum naturâ, quod diligentiâ non corrigatur; neque vitium esse adeò grave, quod Dei timore non pervincatur. Quin etiam idem alibi, naturalium rerum exemplo probat, multò magis quæ ex voluntate oriuntur, vitia posse emendari. Cùm enim narrasset punicas acidas, amigdalasque amaras, agricolarum curâ in dulces verti posse, si pinguem ex pino cuneum per mediam medullam adactum susceperint; infert: *Nemo igitur in vitio constitutus homo de se ipso desperare velit, haud nescius, agriculturam stirpium qualitates mutare; curam autem, ac studium in consequendis virtutibus, animi omnes vincere morbos superareque posse.* Non igitur deiiciendus animus, neque ex rei difficultate, aut morbi magnitudine, vel nostrarum virium imbecillitate metienda res est, sed in verbo Domini cum patientiâ & spe ad curationem accedendum.

Perpendat nihil esse incurabile.

Reg.fus.disput.resp.10. Hexam. homil.5.

4 Sed illud præcipuè difficultatem parit, quòd cùm in morbis corporis is maximè morbum cognoscat & sentiat, qui patitur; isque omnium maximè sanari cupiat, medicum accersat, & desiderio sanitatis nullum, quamvis amarum atque ingratum,

Difficultas ex infirmi voluntate quomodò curanda.

refugiat

refugiat medicamentum; in animâ contrà omnino evenit, ut infirmus præ omnibus morbum ignoret, medicum refugiat, & curationem difficilè admittat. Verùm in eo præcipua curationis industria debet elaborare, ut ille morbum agnoscat. Cui primò suadendum, quod D. Basilius docet, peritos medicos habere signa quædam latentium morborum, qui interdum alios & ipsum infirmum latent: quare illis potiùs credendum, cùm præsertim superbia & amor proprius in infirmitatibus nostris agnoscendis gravissimè impediant. Deinde ad examina diligentiora perurgendus, tum signa quædam illi indicanda, quæ negare non potest; quamquàm talis morbi signa esse non novit, vel non advertit. Postremò hortandus seriò ad orationem, quippe ex defectu luminis & sensus spiritualis id provenit. Videat quàm longè sit à salute, qui nec morbum agnoscit: proinde si non sentit, credat: neque enim ut in corporibus, si morbo illo carentes pharmacum aliquod sumamus, nocet potiùs; ita etiam in animo evenit, cùm actus mortificationis & abnegationis sui ipsius fructus & virium incremento carere non possint. Sumat è Scripturis (juxta Basilii consilium) & speculum, unde videat fœditatem mali, v.g. iracundiæ, superbiæ, detractionis, &c. & morbo suo convenientia medicamenta. Dicito, inquit,

Agnoscendus est morbus.

Reg. Breu. Resp. 28.

Modus indagandi morbum.

Homil: in aliquot Scripturæ locos 6.

quit, hic meus est morbus, ut is qui ad medicũ accesserit, & variis contenta tabellis pharmaca viderit, considerat, quid sibi conveniat; ita faciendum suadet & illi, sed multò magis ut medico ipso commonstrante, & morbum certiùs agnoscat, & medicamentum securiùs assumat. Et sanè de voluntate, & desiderio qualicumque sanitatis ambigendum non est. Quis enim ita sit amens aut deploratus, præsertim qui sæculo relicto Religioni se devovit, ut sanari non cupiat? Sed deest efficacia, quæ medicamenta quamvis amara suscipere compellat. Itaque prudenti medico id curandum, ut partim ipsius ostensione morbi, partim captatâ opportunitate, partim etiam agendi facilitate, & communicatione suavi, denique medicamentorum lenitate, vel ipsorum propriâ vel condimentis aliis ascitâ, variatis etiam interdum applicandis, difficultates hujusmodi omnes accuratè, sed patienter tamen, leniat. Nec desperandum quin humorum sensim cruditate mitescente, incipiat minùs respuere medicamenta quæ horrebat. Interim autem dum respuit (quoniam voluntatis vitium est, quæ mutari potest) sciat Superior hoc ipsum ad medicum pertinere, laborare, ut ille velit: quæ difficultas si semel sublata, vel certè temperata fuerit, videbit quotidie, magnâ cum animi lætitiâ, sanitatis & roboris incrementa.

Superioris dexteritas difficultates superat.

5 Hæc

In Superiore novem requiruntur quæ aromatum nomine explicantur.

Serm.2. in resur. ad Abbates.

5 Hæc ad Fratris bonum ut efficaciter præstare possit, omnino necesse est, ut emat aromata, id est, ut habere studeat, quæ ex parte ipsius requiruntur. Hæc autem egregiè sub typo aromatum explicat D. Bernardus. Sunt, inquit, aromata mentis, linguæ, & manus. Et mentis quidem sunt tria, Compassionis affectus, Rectitudinis zelus, Discretionis spiritus. Habeat, inquit, mens nostra spiritum discretionis, ut miscens aptè temporibus tempora, opportunè æmulari, & nihilominùs ignoscere queat. Linguæ item tria, modestia in increpando, copia in exhortando, efficacia in persuadendo. Manus etiam, id est, in exemplo tria, Continentia in carne ab omni voluptate, misericordia in fratre, patientia in pietate. Quæ videnda diligenter apud eum Sermone ad Abbates, nam hîc tantùm satis fuerit attigisse. At quàm necessaria sunt Superiori ad utilem correctionem, tam vigilanter quærenda, nisi frustrari velimus.

Medicamentorum congruitas.

6 His porrò præsidiis instructus, manum operi admoveat, & medicamenta apponat congruentia pro cujusque morbi qualitate, contraria scilicet contrariis curans, ut nostra Constitutio docet de superbiâ, & aliis pravis animæ propensionibus: & accuratè S. Basilius, Inanem gloriam, inquit, abjectioribus exercitiis imponendis; futilem & otiosam loquacitatem, silentio; immodicum somnum, vigiliâ

Reg.fus. disput. Resp.51.

vigilia & exercitiis orationum; segnitiem corporis, laboribus imponendis gravioribus; edacitatem indecoram, jejunio; murmurationem, à reliquis segregatione, &c. Sed id semper studeat, ut hæc omnia non tam quasi à Superiore profecta, quam à se ipso suscepta infirmus accipiat. Qui sibi persuadeat, si strenue rem aggrediatur, atque ut decet eum qui serio sanari velit; fore ut citius se relevari sentiat quam putarat; & quod de sapientiæ fructibus Sapiens dixit, experientia comprobet: *In opere enim illius exiguum laborabis, & cito edes de generationibus illius.* Videat tamen sapiens medicus, ut opportuno tempore id faciat, & imitetur corporis medicos. Nam S. Gregorius Siagrio Episcopo postquam dixisset, illos medicamenta quædam recenti adhuc confectione formata non offerre infirmo, nisi opportunitate temporis macerentur, subdit: *Nam si immature quis dederit, dubium non est, quin sit causa periculi, res salutis.* Nec tamen propterea ab omni medicamento abstineat, sed, ut iidem illi faciunt, adhibeat aliqua leniora, & à quibus infirmus non ita abhorreat: addat abstinentiam à rebus nonnullis, injiciat subinde majorem sanitatis cupiditatem: denique dilatio quædam, & pia moderatio sit hæc intermissio, non curæ neglectus, quod maxime nocet. Sunt enim plerique Superiores, qui quod videant subditum esse minus dispositum, non tam in opportuniora

Eccli. 6. 20.

Opportunitas.

Lib. 7. epist. 110.

tempora differunt medicinam, quam negligunt. Sed de his in sequentibus.

Ne decipiatur si putet se amare infirmum, cum specie suavitatis medicamenta non adhibet.

7 Caveat autem diligenter, ne specie quadam suavitatis deceptus, aut naturali quadam timiditate, abstineat à curatione: sed intelligat & subinde recogitet se tunc magis diligere infirmum, majorique erga illum suavitate uti, si, ut loquitur sanctus Gregorius, non parcens

Lib. 13. Moral.

parcat: *Quia*, inquit, *dum correptionis verbum non distulit, citius hunc à culpa liberavit: libere enim arguens non pepercit, sed in eo quod correxit, pepercit.* Quid enim hac misericordiæ specie crudelius, qua fit ut & morbi augeantur & incrudescant, & qui lenissime curari poterant, jam indigeant ferro, & aliis membris contagium vel periculum creetur, & toti corpori nostra socordia noceatur. Nec terreatur, si quando amariora videri possint infirmo, quæ sunt applicanda; quia non tam illius sensus,

Collat 6. cap. 6.

quam salus exquiritur. *Etenim sectio vel ustio salutaris*, Cassianus inquit, *quæ illis qui ulcerum contagione putrefacti sunt, pie infertur à medico, mala à tolerantibus creditur: nec equo calcar, nec*

Lib. 7. epist. 112.

emendatio suavis est delinquenti. Quin etiam addit Beatus Gregorius, futurum, ut illi ipsi cui amara fuit ad tempus aliqua prohibitio, postmodum ex ipsa animi utilitate dulcescat, si unde inimicus superare potuit, superetur. Sed ut sint amara infirmo medicamenta, qui curat tamen, & facit quod suum est, quodque præter-

mittere

mittere sine culpa non potest, & ex caritate facit ac desiderio salutis illius, quem alioqui contristat invitus; & in oculis Patris cuncta videntis, ejus filio consulit, quem curandum ab eo suscepit.

8 Sed antequam infirmum aggrediatur, curationem adhibiturus, meditetur attentius, & perpendat diligenter qualitatem morbi, corporis complexionem, & ut S. Gregorius loquitur, conspersionem, id est, an sanguineus & hilaris, an melancholicus & tristis, an cholericus & præceps, an lentus sit & remissus. Deinde tempus, quo duravit infirmitas: tum quæ remedia fuerint applicata: quid profuisse, quid nocuisse deprehensum sit: quinam ex domesticis juvare curationem, qui contra possint impedire, ut ex iis omnibus juvari commode possit.

Quæ perpendenda ante quam curationem aggrediatur. Lib. 29. Mor. c. 14.

9 Sed ante omnia examinet Superior se ipsum, tum ut sese humiliet, & majori confusione & suavitate id faciat; tum ut hoc modo talis fiat, quo Dominus ad filii sanitatem aptiore & expeditiore uti valeat instrumento. Quod faciendum omnino suadet Sanctus Gregorius, *Consideremus*, inquit, *quia aut tales sumus, quales nonnullos corrigimus; aut tales aliquando fuimus, etsi jam divina gratia operante non sumus: ut tanto temperantius humili corde corrigamus, quanto nosmetipsos verius in his quos emendamus, agnoscimus.* Hoc autem dici non potest, quantum vel ad

Superior seipsum examinet, & humiliet, quo fructuosius corrigat. Lib. 23. Moral. c. 8.

meritum, vel ad modum correctionis momenti habeat.

Morborum spiritualium genera, de quibus agitur, sexdecim.

10 Morborum porro spiritualium genera, sexdecim veluti capitibus comprehendere placuit; quibus singulis commoda medicamenta indicantur. Curavimus autem primum quod in medicis præcipue landatur, ut facilioribus & suavioribus uteremur pharmacis, & quæ salutem non tam acrimonja promitterent, quam suavitate præstarent. Deinde, ut non aliunde, aut non longe petitis; sed iis ipsis veluti simplicibus, ut vocant, quæ in domesticis hortis, id est, nostris Constitutionibus enascuntur. Et quoniam Superiorum plerique & viri alii graves flagitarunt aliquando, & nunc denuo instantius urgent, ut de suavitate & fortitudine in gubernatione conjungendis, aliquid explicaremus (putant enim nonnulli, id fieri vix posse, quod suavitas in laxitatem, & fortitudo plerumque, aliquorum vitio, degeneret in rigorem) de hoc etiam proprio capite brevissime aliquid censuimus attingendum, cum cetera omnia medicamenta, nisi hæc duo prudenter conjungantur; aut suavitate aut efficacia, id est, fructu ipso correctionis omnino sint caritura. Vtinam ad majorem Dei gloriam, & Societatis utilitatem cedant.

De

De suavitate & efficacia in gubernatione conjungendis.

CAPVT II.

1 RATIONEM gubernandi, (eos præsertim qui voluntarium sese Deo sacrificium obtulere, & spontanei, ac spiritu alacres per mortificationis quidem & abnegationis studium ad perfectionis plenitudinem dirigendi & urgendi sunt;) fortem ac suavem debere esse, non modo constans sanctorum Patrum ubique docet auctoritas, sed nostræ etiam Constitutiones, Beatique Patris nostri & monita & exempla copiose docent. Verum qua ratione practice hæc duo conjungi possint, hoc fatentur multi se facile non videre. Si enim summo jure agatur cum subditis, ut qui perfectionis viam profitentur nihil omittant eorum quæ spiritualis perfectio postulat, vix fieri posse videtur, (cum caro & humana fragilitas, spiritus desideria non valeat æquis passibus consectari) quin is regendi modus ab optimo quidem zelo profectus, non tamen secundum scientiam, ut qui humanæ imbecillitatis obliviscatur, asper & plane intolerabilis evadat. Rursum si humanæ infirmitatis imbecilli-

Ratio spirituales viros gubernandi fortis & suavis.

Difficilis harum praxis.

Rom. 10.

cillitatem intueamur; & iis quæ caro concupiſcit adverſus ſpiritum, fraternæ compaſſionis prætextu facile aſſentiamus; quis non videt (quoniam, ut Scriptura loquitur, *alluvione paulatim terra conſumitur*) futurum, ut tepidos atque carnales homines habeamus, in quibus non tam abnegationis & crucis (quod tamen religioſam vitam eſſe, & S. Baſilius pulchre docuit, & ceteri omnes ſpirituales magiſtri à CHRISTO Domino prima veritate edocti tradiderunt) quam ſenſualitatis & propriæ voluntatis ſpiritum nutriamus? Quid igitur faciendum Superiori, ne vel fortitudo in aſperitatem, vel ſuavitas in languorem & relaxationem degeneret? Hoc, quantum experientia & obſervatione deprehendere potui, breviſſime explicabo. Quod ut dilucide fieret & paucis, illa mihi methodus commodiſſima viſa eſt, ſi capita quædam attingerem, ad quæ omnis fere gubernandi aſperitas & durities reducitur: itemque nonnulla, ex quibus contra omnis laxitas derivatur: ac denique ſi quomodo, facta extremorum comparatione, medium tenendum ſit indicarem.

Gal. 5. — Iob 14. 19. — Matth. 16. — Luc. 9. — Quid Superiori præſtandum ut utramque aſſequatur.

2 Quæ igitur gubernationem inſuavem reddunt & aſperam, hæc fere ſunt. Primum, in rebus injungendis, ſi res ipſa quæ imponitur, gravis ſit & importabilis: quod nonnumquam ex Superioris vel diſcretionis inopia vel tenuitate judicii poterit evenire. Secundum, quod

Inſuavis gubernationis capita. — Rei injunctæ impoſſibilitas.

quod frequentius continget, si res non sit illa quidem in se ardua; sed is cui injungitur, corporis aut animæ viribus ad id oneris ferendum destituatur. Tertium, si quidquid illud sit, quod injungitur, id fiat verbis asperioribus, modoque despotico, præsertim vero si suspicari quis possit, id ab aliquo immoderato Superioris affectu proficisci. Quartum, si urgeatur executio eo tempore, quo subditus non est probe dispositus, nec detur illi tempus & auxilia, ut se ipse disponat. Quintum, si tam graviora, quam leviora eodem omnia exigantur ardore; imo aliquando leviora etiam majore, quod consona sint peculiaribus quibusdam sensibus ejus qui gubernat. Sextum, si omnes subditi rationes & excusationes primo statim aspectu tamquam tentationes, eo benigne non audito, rejiciantur. Septimum, si se suspiciosum Superior ostendat, & ita affectum erga aliquem, ut putet subditus nulla in re se posse illi satisfacere. Octavum, si malam de subdito opinionem præ se ferat, ut omnia in deteriorem partem interpretetur, quod revera summopere affligit. Nonum, si perfectionem Instituti & Regularum spectans Superior, nec se ipsum considerans, nesciat compati infirmitatibus, sed defectus exaggeret, cum errata deprehendit: in rebus vero injungendis non tamquam rationalem & volentem filium, sed tamquam inanime instrumentum movere videatur.

Defectus virium.

Modus asper injungendi.

Executio tempore non opportuno.

Levis & gravis eadem exactio.

Subditus inauditus.

Mala de subdito opinio.

Si nulla compassio. Gal.6.

 deatur.

Æquivoca Superioris obiecutio. deatur. Decimum, ſi ita loquatur aut jubeat aliquid, ut æquivoce atque obſcure dicat, & quaſi ſtudio nolit intelligi, quo ſemper ei liberum ſit ſubditum arguere: hoc enim mirum eſt, quantopere ſubditos pungat. Vndecimum, *Difficultas indulgendi.* ſi neget fere, quæ petuntur: eſt enim habenda ratio rei quæ petitur, ejus qui petit, ædificationis externorum & noſtrorum, denique ejus qui petit utilitatis. Duodecimum & poſtremum, *Rigida interpretatio.* ſi quæ dubia ſunt, ſemper ſcrupuloſius & rigidius interpretetur.

3 Contra vero quæ debilem remiſſamque *Remiſſa gubernationis capita.* gubernationem faciunt, ad hæc reduci poſſunt. Primum, ſi tantum magna, & quæ ſcandalo ſint, curentur; & ea demum ſentiantur à Su- *Minorum neglectus.* periore, cetera vero paſſim negligantur. Secundum, ſi obſervatio Regularum, vel multi- *Regularum negligentia.* tudinis earum prætextu, vel ſuavitate phraſis Patris Noſtri minus accurate urgeatur. Tertium, ſi quæ injunguntur facienda, ob exiguam ſubditi repugnantiam vel aliorum interceſſiones, immutentur facile & prætermittantur. *Nimia indulgentia.* Quartum, ſi ex frequenti aliquorum tranſgreſſione, aſſueſcat Superior quaſi minus mala judicare, quæ mala eſſe perſpexerit. Quintum, ſi judicat quidem & improbat, ſed ne contriſtet, aut contra ſe crabrones excitet, non monet, aut corripit delinquentem. In quo ſane illud D. Gregorii pertimeſcendum: *Cum mala corrigi lo-* *Lib. 10. Moral. c. 4.* *quendo poſſunt, ſilentium conſenſum eſſe pertimeſcat.*

Sextum,

Sextum, si ad consolationem particularium, ne murmurent, vel ob auctoritatem aliquorum, vel ob suas amicitias, vel ob privatos respectus ea facile concedat, quæ vel illis vel communi ædificationi non satis conveniant. Septimum, si ad evitandas amaritudines aliquas errantis cujusque vel alterius, nec investigat errata, nec corrigit, nec quæ necessaria sunt adhibet, præsertim ad cautelam. Octavum, si prætextu humilitatis & mansuetudinis permittat se negligi, & contemni quæ dicit. Nonum, si ex naturali timiditate, vel respectu aliquo ita perfunctorie & frigide monet, ut nihil delinquentem moveat, quasi admonitione illa id tantum voluerit, ut officio functus coram Deo videatur, seque ipsum liberet scrupulo prætermissæ correctionis. Decimum & postremum, si contentus monitis, cum ostenderit sibi errata displicere, putet se jam satisfecisse, nec rebus ipsis efficaciter medeatur, & quasi Heli arbitretur se omnia perfecisse, si dicat, *Non est bona fama quam ego audio*, &c. 1. Reg. 2. 24.

4 Ex his facile apparere potest, in quo sit asperitas, in quo item debilitas & relaxatio; quid in utroque extremo cavendum, ne duri nimis, aut plusquam oportet molles inveniamur. Nec difficile erit videre, quomodo efficacia cum suavitate conjungi debeat, ut & fortes in fine consequendo, & suaves in modo & ratione assequendi simus. In rebus enim vel *Vnde appareant asperitas & laxitas.*

concedendis vel negandis, in correctionibus & reprehensionibus adhibendis, in puniendis erratis, in rebus injungendis, in subditis ad virtutem & perfectionem promovendis, atque ad altiora provehendis, spectandæ sunt personæ, & vires corporis & animi; considerandæ opportunitates, exhortationes adhibendæ, charitas in primis cum zelo præ se ferenda, longanimitas & patientia proroganda: nec tamen propterea permittendum, ut subditi ad impunitatem aspirent, ut ea faciant quæ volunt, quæ nolunt omittant, ut propriis inclinationibus satisfaciant, ut contra Superiorum jussa & judicia agere & sapere assuescant; ut Regulas consilia reputent, quæ si faciant, benefaciant; sin autem, nihil mali: hæc enim tolerare, non est suavitatis, sed languoris; neque hoc modo bono Societatis, imo ne ipsorum quidem, quibuscum ita agitur, ulla ratione consulitur. Non igitur Superiores arbitrentur se suaves in gubernatione esse cum ita agunt, sed remissos ac debiles. Nec sibi contra, cum asperi sunt, quasi de disciplinæ zelo blandiantur. Subditi vero studium & zelum perfectionis, religiosæque disciplinæ perpetuo promovendæ, rigoris & asperitatis nomine non appellent: nec talem exigant suavitatem, quæ noxia potius indulgentia sit: sed intelligant multa sibi neganda, si eorum perfectionem impediant; plurima contra votum

Quomodo hæc dua conjungenda.

Quid Superior.

Quid subditus.

tum injungenda, si ad Dei gloriam, & commune bonum pertineant; correctiones & pœnitentias ei, qui dirigi & emendari cupit, non esse aversandas; nec medicum censendum suavem, qui ex neglectu curationis permittit, ne infirmum offendat, morbos cum periculo crescere. Denique Superiorum indulgentiam arguere nos tepiditatis, Serenus (quem speculum nominis sui, Cassianus appellat in collatione de Mobilitate animæ) apposite admodum refert: cujus Patris verba, quia magnum revera horrorem hujus indulgentiæ, ac perniciosæ lenitatis ingerunt, adscribenda putavi. *In tantum enim*, inquit, *teporem videmus corruisse nonnullos, ut necesse sit etiam remissioribus monitis appalpari, modo ne desertis cellulis suis, ad perniciosiores inquietudines revolvantur; & circumeuntes ac vagi, crassioribus (ut ita dixerim) vitiis implicentur: magnusque fructus ab eis obtineri credatur, si solummodo se etiam cum qualibet ignavia valeant in solitudine continere, ac pro ingenti remedio soleat eis à senioribus dici: Sedete in cellulis vestris, & quantum libitum fuerit, manducate & bibite, atque dormite, dummodo in eis jugiter perduretis.* Itaque invigilent in ea re Superiores, & præsertim Provinciales, ut contraria sententia exterminetur, utpote Societati, & cuicumque religiosæ familiæ modis omnibus perniciosa: non enim in eo suavitas posita est, ut voluntati & desideriis subditorum in omnibus

Coll. 7. c. 23.

Quæ opinio abolenda.

nibus

nibus obſequamur: ſed ſciant ſuavitatem in eo ſitam eſſe, ſi, ut diximus, in obiurgationibus, v.g. nihil aſperum, aut iracundum, aut perturbatum appareat; ſed paterna gravitas, pia quædam compaſſio & dulcedo quædam, ſed vivida tamen & efficax eluceat: Si à puniente non tam voluntas humiliandi & caſtigandi, quam neceſſitas quædam ex zelo boni communis & utilitate ipſius etiam qui puniṫur, aliquid extorſiſſe videatur: Si negemus quod negandum eſt, quaſi cum quodam doloris ſenſu, parati concedere quando & quod expedire videbitur: Si imperfectiones ita emendari velimus, non quaſi nimium emungentes ne ſanguinem eliciamus; verum quaſi exactores quidem, benigni tamen, qui non ueluti vincendi ſtudio, ſed in bonum Societatis, atque adeo ipſius ſubditi, id velimus, ac ſi cum ipſo in unum conſpiremus ad victoriam de tentatore reportandam. Si jubentes circumſpecte, & amanter, Dei gloriam, & ſubditorum lucra, non aliud quippiam nos quærere oſtendamus: Si quod hodie non præſtatur, patienter in craſtinum expectemus, ita tamen ut ſemper expectatio finem ſpectet, & media applicet accurate: ſiquidem quod ex inopia ſpiritus à ſubdito obtinere non valemus, nulla ratione efficacius aut ſuavius conſequi poterimus, quam ſi ille diligens ſui ſcrutator & ſpiritualis evaſerit. Si denique ita in viſceribus charitatis cum ſub-

In quo ſuavitas ſit poſita.

Prov. 30.

subditis agamus, ut & suas tentationes, in nostrum veluti matris sinum facile deponant, & vicissim correctiones nostras, sive quæcumque à nobis proficiscuntur, tamquam ab amore profecta, repugnante licet sensu, animo tamen non exacerbato suscipiant. Quod & B.P.N. docuit, cum nona parte Constitut. severitatem cum benignitate & mansuetudine ita miscendam docet, ut nec se flecti Superior sinat ab eo, quod Deo ac Domino nostro gratius fore judicaverit; & tamen filiis, ut convenit, compati noverit, eo modo se gerendo, ut etiam qui reprehenduntur vel corriguntur, quamvis secundum inferiorem hominem quod agitur, displiceat; agnoscant nihilominus quod recte in Domino, & cum charitate ille suum officium faciat.

Cap. 2 5.4. *Quomodo miscenda cum benignitate severitas.*

Ariditas & distractio in Oratione.

CAPVT III.

1 MVLTA examinanda sunt, & diligentius investiganda, ut pro ratione morbi medicina possit applicari. Examinandũ itaque primo, an sit continua, an interpolata. Si interpolata, an duret longo tempore, vel brevi. Si tantum in oratione matutina, an etiam in spiritualibus exercitiis die noctuque quasi

Ariditas multipliciter examinanda.

Causa ariditatis. quasi perpetua sit: Videndum unde proveniat: perpendendum, distractiones unde nascantur, an ex quadam naturali instabilitate & volubilitate naturæ, quæ nesciat quasi quieta consistere; an ex desideriis & inordinato affectu erga aliquid, quod subinde recurrit & animum pulsat, mentemque ad se importune revocat, an ex occasione aliqua temporaria tūc exorta; an ex defectu discursus, & inopia materiæ, ex qua cum non habeat mens quo sustentetur, in varia diffluit; an ex negligenti custodia sensuum, unde imagines oriuntur; an ex otiositate, levitate, scurrilitate, & hujusmodi, quæ animam ad exteriora revocant, & levem ac fere puerilem reddunt. An ex nimia occupatione, quæ spiritum quasi suffocat; an denique ex diuturna quadam probatione & subtractione internæ visitationis. Hæc enim omnia, & hujusmodi alia inquirenda sunt: nec enim omnium vel hominum vel morborum una curandi ratio esse potest. Et quidem de causis & remediis inquietæ atque impuræ orationis, multa tum apud D. Gregorium plurimis in locis, tum apud Cassianum collatione Abbatis Isaac de Oratione, spiritualis medicus invenire poterit: licet nonnulla sint, quæ pure contemplativis & Anachoretis magis conveniant, cujusmodi nostris proponere aut adhibere, prudentia & discretio non permittit.

Gregor. Cassian. collat. 9.

Quando provenit ex na- 2 An autem ex naturali illa naturæ instabilita-

ſtabilitate proveniat, inde colligi poterit, ſi ſit continua, ſi à tempore Novitiatus, ſi per plures annos durauerit. Deinde ſi ſine cauſa vel occaſione ex parte infirmi. Si adhibuit remedia, nec profecit. Si hæc remedia non inconſtanter, aut ad tempus breve, ſed perſeveranti adhibuit diligentia. Quod ſi ſit ejuſmodi, animandus erit ad tolerantiam, ut magna longanimitate, & conſtanti ſtudio virtutibus incumbat veris ſolidiſque (ut Conſtitutio loquitur) & curet in via Divini ſervitii progreſſum facere: ſuppleat frequentioribus & ferventioribus jaculatoriis, paupertatem ſuam ſpirituali quadam mendicitate (de qua egregie Gerſon) piiſſimo Patri, & Deo, Sanctiſque omnibus commendans. Lectione ſacra non fuſa, & longiore utatur, ſed brevi, & meditatione atque attentione peruigili. Diſcurrat per varia puncta Roſarii, vitæ & paſſionis Domini, gratias agendo, petendo, proponendo cum confuſione imitationem, offerendo illa pro ſe æterno Patri: in qua Paſſionis meditatione ſi pie & perſeveranter pulſaverit, inveniet proculdubio maximam lucem pro intellectu, & ſolidam ſtabilitatem pro affectu, cum tamen à nobis non ſint in nobis viæ noſtræ aliud, quam tenebræ & lubricum. Si duret longo tempore, ut in quotidianis meditationibus & exercitationibus ariditatem & diſtractiones pa-

tura inſtabilitate.

Quomodo animandus.

3.p.c.1.ſ.10.& 4.p.c.4 ſ.8.& 10.p.ſ.2.

Tomo 3.de Mendicitate ſpirituali.

Pſalm.34.

Quid ſi longo tempore duret ariditas.

patiatur; hortandus est ad majorem secessionem, & spiritualia exercitia per aliquot hebdomadas: plurimum enim conducit ad quietem animæ comparandam, assiduitas illa meditandi & legendi, animumque mirifice revocat ab evagationibus, ut experientia sæpissime docuit. In his autem exercitiis illustrationes & proposita annotare, & aliquid excerpere, quo his absolutis utatur sive ad virtutum exercitia, sive ad mentis elevationem & conjunctionem cum Deo, plurimum proderit. Si tantum hoc in matutina oratione senserit, potest interdum fieri vel ex gravitate capitis, aut alia hujusmodi affectione, ut eo tempore minus aptus ad meditandum inveniatur; vel ex diuturna attentione, quam non valet per integram horam continuare: tunc dividenda erit, ut diversis temporibus fiat; vel commutanda ratio temporis (quod tamen considerate admodum, & non leviter concedatur) supplendum interdiu iteratis intentionibus & elevationibus: excitet se psalmorum versiculis, nunc ad compunctionem, nunc ad humilitatem, nunc ad petitiones, nunc ad laudes: denique efformet se ad varios affectus, prout major necessitas, aut sensus animi suggerit.

Quid si in matutina oratione acciderit.

3 Si provenit ex inordinato affectu & desiderio erga aliquid, hic laborandum fortiter & assidue, ut radix aut evellatur aut certe mortificetur & exsiccetur, ne germinet. Occasiones

Cum provenit ex inordinato affectu.

casiones ex tempore ortæ facile vitari poterunt, non enim ex aliquo peculiari affectu aut inclinatione proficiscuntur: itaque & facilius caventur, & non ita animum afficiunt, nec difficile abiguntur: tantum cautela non desit, & mediocris attentio, & custodia sui.

4 Si ex defectu discursus, & inopia materiæ, primo præparet puncta diligenter, legat meditationes de ea materia, (lectio enim mirum in modum juvat,) doceatur extendere puncta in vita & passione Domini, considerando, Quis, Quid, Pro quibus, Quanto amore, Quo fructu passus, attendendo personas, verba, opera, & cetera, reflectendo ad se, comparando, opponendo celsitudinem parvitati, pietatem ingratitudini, & alia hujusmodi, quæ ingentem præbent meditandi, & discurrendi materiam. Denique semper habeat in promptu puncta aliqua abundantius, ut si in uno non potest, sistat in alio. *Cum ex inopia materiæ.*

5 Si ex negligenti custodia, adhibeat diligentiorem, examinet se accuratius, caveat ab iis quæ lædere possunt: certum est enim illud Cassiani Collatione citata: *Quidquid ante orationis horam anima nostra conceperit, necesse est ut orantibus nobis per ingestionem recordationis occurrat. Quamobrem quales orantes volumus inveniri, tales nos ante orationis tempus præparare debemus.* Hæc ille. *Quid si ex negligentia.* Coll. 9. c. 3.

6 Si ex otio & scurrilitate, fugiat nugas, elevet *Si ex otio & scurrilitate.*

elevet interdiu mentem, visitet sanctissimum Sacramentum; salutet Domini plagas, saltem semel orationem Dominicam recitando, vel imaginem B. Virginis cum Ave, vel Salve Regina; petat instanter adhibitis intercessoribus, communicet omnia frequentius cum rerum spiritualium præfecto; meminerit quod Cassianus sapienter docuit: *Licet enim impossibile sit mentem non interpellari cogitationibus; est tamen*, inquit, *nostrum magna ex parte, ut cogitationum qualitas emendetur, & vel sanctæ & spirituales in cordibus nostris, vel terrenæ carnalesque concrescant. Ideo namque frequens & jugis adhibetur lectio Scripturarum, ut exinde nobis spiritualis memoriæ præbeatur occasio.* Denique monendus accurate, ut serio fugiat ab inani quadam persuasione, & noxio loquendi modo eorum, qui cum nullam vel exiguam in custodia sensuum curam adhibeant, libereque & laxe nimis in omnibus agant, in spiritualium procuratione tepidi sint & segniores; suam tamen spiritus ariditatem, & distractiones in oratione, & quasi quamdam insensibilitatem in interioribus, adscribunt divinæ probationi, quæ illos, ut quidam loquuntur, à lacte abstractos, ad panem & solidum cibum erudiat, quasi grandiores. Ceterum recogitet potius, quid S. Gregorius contra ejusmodi homines dicat: *Nam per contemplationem rimari cælestia volumus, qui non solum cordis, sed etiã corporis custodiam non habemus. Et quidem sæpe indecenter*

Coll. I. c. 17.

Quid maxime fugiendum.

In I. Reg. c. I. in illa verba, *& ascendebat vir ..ue statutis diebus.*

decenter aspicimus, otiosa audimus, superflua loquimur, somnum, cibum, non ad refectionem corporis habemus, sed ad usum delectationis. Itaque cum discutere ambigua volumus, superna conspicere, tenebras nostras deserere, internæ dulcedinis saporem gustare, ab illius secreto tanto dignius repellimur, quanto munitionis nostræ fortitudines negligentius dissipamus: jamque nobis tanto est ascendere difficilius, quanto ad nosmet ipsos relapsi, in altitudinem custodiæ erigere non curavimus cordis munitiones. Diligenter igitur examen adhibendum est, & venialia etiam, atque minuta cavenda, nam & illa non leviter impediunt. Quocirca idem Sanctus egregie monet: *Quia sine peccato*, inquit, *electi etiam viri esse non possunt, quid restat nisi ut à peccatis, quibus eos humana fragilitas maculare non desinit, evacuari quotidie conentur? nam qui quotidie non exhaurit quod delinquit, etsi minima sunt peccata quæ congerit, paulatim anima repletur, atque ei merito auferunt fructum internæ saturitatis.*

Examen adhibendum.

S. Greg. l. 2. c. 2. in 1. Reg. in illa verba, *famelici saturati sunt.*

7 Si ex nimiis occupationibus, studiose caveat non necessarias, nec proximis utiles. Subtrahat aliquid voluntariis relaxationibus, suffuretur è mediis occupationibus aliquid temporis vel brevissimi, ad mentem elevandam in Deum, se circumspiciendum; curet habere mentem liberam, & juxta S. Bernardi consilium, non se tradat negotiis, sed accommodet: petat à Superiore moderationem aliquam in actione, & ad breve tempus omnimodam

Quid cum ex nimiis occupationibus.

 etiam

etiam cessationem, redibit enim postea alacrior & utilior.

Si ex subtractione divina. 8 Postremo, si ex divina dispensatione & subtractione, tunc animandus ad patientiam, & suaviter fovendus, ne animo dejiciatur: sed curet primum seipsum coram Deo humiliare, sibi hujus subtractionis causam adscribere, non placere sibi, sed accusare semetipsum, quoties in se vel ad modicum tepere gratiam

Serm. 54. in Cant. senserit. *In veritate enim didici*, S. Bernardus inquit, *nihil æque efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam si omni tempore coram Deo inveniaris non altum sapere, sed timere.* Hujus autem subtractionis effectus &

S. Bern. ibidem. Psal. 118. 142. signa ponit idem Sanctus: *Exaruit*, inquit, *cor meum, coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua; nec compungi ad lacrymas queo, tanta est duritia cordis: non sapit psalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes solitas non invenio. Ubi illa inebriatio spiritus, ubi mentis serenitas, & pax & gaudium in Spiritu sancto?* Causam autem hic Pater refert ad superbiam, sive quæ fuit, sive quæ futura esset, nisi ita humiliaremur. At S. Bo-

Proc. 7. §. 21. naventura de Processu Religionis, quinque adfert hujus sterilitatis & subtractæ devotio-

Quinque causæ subtractæ devotionis ex S. Bonaventura. nis causas. Prima est, inquit, humiliationis: Secunda, purgationis, quia minus purgatus fuit, minus studiosus in devotione quærenda, vel minus gratus in accepta. Tertia,

tia, eruditionis, ut intelligat, id non à ſe, ſuiſque meritis, ſed à Dei gratia & liberalitate pendere. Quarta, ex indiſcreto impetu & conatu cordis, quo quaſi libertas mentis obruitur, & devotio veluti per violentam extorſionem exprimendo quæritur. Quinta ratio, meritum majoris gratiæ, & gloriæ, dum deſiderium non impletum affligendo purgat animam, & patientia deſolationis, & humilis ſufferentia mœroris, quaſi lima reddit animam clariorem, & magis ſuſceptibilem divini ſplendoris. Hæc ille. Sed Gerſon Cancellarius copioſius, quamvis breviſſime, decem & ſeptem ponit hujus ſubtractionis cauſas. Prima eſt, quam poſuimus ex Beato Bernardo, quem citat, id eſt, ad ſuperbiam retundendam vel cavendam. Secunda, ad deſiderium vehementius inflammandum. Tertia, ad cognitionem propriæ fragilitatis, ut homo ſibi vileſcat. Quarta, ut induat viſcera pietatis ſuper aliorum deſolatione. Quinta, ad ſatisfactionem per dolorem illum ſenſibilem, quem patitur. Sexta, ut qui poſſunt alios juvare, non ita ſe dedant internis conſolationibus, ut à charitatis negotiis, & aliis juvandis retrahantur. Septima, ut experientia per hanc tentationem edoctus, virtutes ceteras & melius diſcat & efficaciter doceat. Octava, ne deſerat homo, pro hac dulcedine, Dei juſſa. Nona, ad punitionem venialium,

De Myſt. Theolog. pract. Conſid. vel induſtria 6. *Decem & ſeptem ex Gerſone.*

tamquam si pater tristiorem filio faciem ostendat, ut in omni custodia & modestia reddatur diligentior. Decima, ut intelligat homo non haberi hoc per propriam industriam, neque volentis, aut currentis esse, sed miserentis Dei. Vndecima, ad purgationem maris spiritualis, quod ex nimia quiete sordes contrahere solet, quas exagitatio commotioque depellit. Duodecima, ut innotescat, si gratis anima timeat Deum, si parata est absque stipendio consolationum & suavitatum suo Imperatori deservire. Decimatertia, ne incipiat dona Dei pro ipso diligere, iis adhærens, iisque se oblectans, cum tamen pater indulgentissimus hæc dispensatorie subtrahat, ut pomum, aut cibum, parans interim hereditatem & regnum. Decimaquarta, interdum ad conservationem corporis & virium, ne in lacrymis, gemitibus, & dulcedine sensibili tabescat & deficiat. Decimaquinta, ut provocet Deus sicut aquila pullos ad volandum, ut mater filium ad horam relinquit, quo instantius ille clamet, accuratius quærat, arctius stringat, & illa vicissim blandiatur suavius. Decimasexta, ad exercendam patientiam, quia sic affici, non est sine magna tribulatione & anxietate. Decimaseptima & postrema, ut vel hinc conjiciat anima, quantæ futura esset amaritudinis perpetua separatio, si tantilla subtractio sic afficit. Ceterum in hac subtractione, qua Dominus privatione consolatio-

Rom.9. *Deut.32* *Quid in hac subtractione nobis præstandum.*

ſtationis, ut ait Sanctus Diadochus, intemperantiam noſtræ voluntatis caſtigat, ut nos virtutis & vitii differentiam doceat; illud ſemper tenendum eſt, ut idem ait, ut cum dolore, humilitate, ac decenti ſubjectione ſperemus ſemper de divina pietate; hoc enim habere ſolet receſſio gratiæ ad erudiendum. Diad.c.87.

9 Sed in his omnibus illud curandum diligenter, quod Theodorus apud Caſſianum ponit, ut ſimus ambidextri, id eſt, ut proſperis & adverſis ſpiritualibus ſucceſſibus ad anteriora ſemper progrediamur, ut ſive ferventes ſpiritu, & à terrenis ſublimati, ac ſpiritualibus meditationibus paſti; ſive cum omni ſpirituali fervore ſubtracto, quodam tepore atque mœrore tepeſcimus, cum intolerabili quodam tetroque faſtidio univerſa ſordent inſtrumenta virtutum, utraque quaſi manu ad victoriam utamur. Vnde ſubdit: Quiſquis igitur in illis, quæ dextræ partis eſſe prædiximus, minime fuerit ſubintrante gloria vanitatis elatus; & in iſtis, quæ ſiniſtræ partis ſunt, viriliter dimicans, nulla deſperatione conciderit; ac potius de contrariis arma quædam patientiæ ad exercitium virtutis aſſumpſerit: utraque manu utetur pro dextra, & in utroque actu triumphator effectus, tam de ſiniſtro ſtatu, quam de dextro palmam victoriæ conſequetur. *Curandum in primis ut ſimus ambidextri.* Coll. 6. c.10.

Languor & debilitas in spiritu, & virtutibus.

CAPUT IV.

Remedia hujus morbi excitantia.

HOc morbo laboranti, quasi somno gravi oppresso, remedia excitantia applicanda.

Eccl.9. v.1. Serm.23. in Cant.

1 Primo enim illud insonandum est, quod certe vel profunde dormientem excitat: *Nescit homo utrum amore, an odio dignus sit.* Terribilis est, inquit B. Bernardus, locus iste, & totius expers quietis. Totus inhorrui, si quando in eum raptus sum, illam apud me replicans cum tremore sententiam; Quis scit, si est dignus amore, an odio? Et cum hæc cogitatio vel sanctissimos viros, & quasi columnas in Ecclesia compulerit ad tremorem, quid nobis faciendum, qui ex multis responsum mortis in nobis habemus, si non aliquantulum ex quibusdam conjecturis & indiciis nostræ salutis recreemur? An quia Religionem ingressi sumus, omnia tuta arbitramur? fallitur nimis ista persuasio, & periculose decipitur. Certe D. Gregorius aliquos asserit veluti duces currentes, aliis viam perfectionis ostendere, qui tamen in foveam cadentes, suo malo sequentes cautiores reddant & humiliores. Non ergo languide

guide & tepide agendum, ſed ardenter & ſtrenue.

2 Oſtendendum illi, qualem oporteat eſſe animam religioſam. *Quanta*, inquit D. Bernardus, *in affectionibus ordinatio, quanta in moribus diſciplina, quanta in orationibus armatura, quantum in actionibus robur, quantus in zelo terror, quanta denique ipſi cum hoſte congreſſuum aſſiduitas, numeroſitas triumphorum?* Hæc attendens, ſeque melioribus parans, ſeipſum arguat, & quaſi ſæcularis adhuc converſationis hominem damnet.

Qualem eſſe oporteat religioſam animam.

Serm. 39. in Cant.

3 Oſtendenda illi miſeria ſtatus hujus, quomodo quaſi hectica febri laboret, qua cum quotidie magis tabeſcat & conficiatur, quo plus ea laborabit, minus illam ſentiet.

Miſeria hujus ſtatus.

4 Indicanda pericula; facile enim conſentiet tentationibus, ſi concutiatur, ut qui non ſit fixus in Deo, ſed quaſi pendulus, & in actibus vix faciet aliquid præclarum vel ſua vocatione dignum: & tandem exponitur periculo deſerendæ vocationis. *Quam multos enim*, inquit S. Bernardus, *videmus, & plangimus, Fratres, qui dummodo maneat habitus & tonſura, ſalva ſibi omnia arbitrantur: non conſiderantes miſeri quemadmodum ingratitudinis vermis interiora corrodens, ob hoc tantum corticem, quem vident, transforare diſſimulet, ne forte recogitent, & erubeſcant, ipſaque verecundia emendentur. Qui ſic interdum in nonnullis conſumpta eſſe interiora univerſa præſumit, ut non vereatur ad ea, quæ*

Pericula indicanda.

Serm. contra peſſimum vitium ingratitudinis.

foris apparent, venenatum ducere caput: nisi forte quos videmus manifeste apostatare à Deo, repente fieri pessimos arbitramur, & non magis paulatim defecisse, cum comederint alieni robur eorum, & nescierunt. Sed egregie idem rem omnem quasi oculis subjicit his verbis: *Hoc frigus si semel animum, animæ quidem (ut assolet) incuria, (spiritu dormitante, pervaserit, ac nemine deinde (quod absit) inhibente, ad interiora ejus pervenerit, descenderit in viscera cordis, & sinum mentis, concusserit affectiones, occupaverit consilii semitas, perturbaverit judicii lumen, libertatem adduxerit spiritus; mox (ut in corpore solet evenire febricitantibus) subit quidam animi rigor, & vigor lentescit, languor fingitur virium, horror austeritatis intenditur, timor sollicitat paupertatis, contrahitur animus, subtrahitur gratia, protrahitur longitudo vitæ, sopitur ratio, spiritus extinguitur, defervescit novitius fervor, ingravescit tepor fastidiosus, refrigescit fraterna charitas, blanditur voluptas, fallit securitas, revocat consuetudo. Quid plura? dissimulatur lex, abdicatur jus, fas proscribitur, derelinquitur timor Domini. Dantur postremo impudentiæ manus, præsumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpissimus, plenus ille ignominia & confusione saltus de excelso in abyssum, de pavimento in sterquilinium, de solio in cloacam, de cælo in cœnum, de claustro in seculum, de paradiso in infernum.* Hactenus ille.

Osee 7.

S.Bern.ser. 63.in Cant. *Languor frigus animæ.*

In tepiditate sunt multa vitia.

5 Intelligat, sicut in naturalibus, in formis remissis plurimum esse admixtum contrarii,

nec

nec repugnare aliquid esse calidum, quod multum habeat frigiditatis; ita in hac tepiditate, & languore plurima esse admixta vitia, plurimas imperfectiones etiam in iis ipsis virtutibus, quas habere videmur: v.g. blandimur nobis de obedientia, quod in plurimis obediamus, atque affectum quemdam erga virtutem hanc nobis habere videamur: tamen si obedientia remissa sit & languida, plurimos actus elicimus inobedientiæ, innumeras imperfectiones ex defectu circumstantiarum, & diligentiæ ac fervoris in iis ipsis actibus, in quibus nobis de obedientia blandimur. Idem de castitate, patientia, zelo animarum, ac ceteris. Atque ita sicut habemus in altero, unde Deum laudemus, atque confortemur; ita non deest in altero, unde gemamus. Et hoc sane diligentissime perpendendum, quo quasi stimulo ad perfectionem excitemur.

6 Examinet, an languor hic & debilitas, sicut in corporalibus contingit, proveniat ex redundantia malorum humorum: ut si habet fines particulares, & seipsum quærit; evacuandi humores, alioqui frustra nititur. Si ex defectu alimenti, videat quo modo frequentet Sacramenta, meditationes, orationes, & spiritualia: perpendat quomodo non nutriatur, examinet diligenter, & cognoscere satagat. Nam iis non refici, impinguari, & roborari, satis per se malum est; & aliquid indicat subesse, *Examen hujus languoris.*

quod

quod accurate investigandum, & diligenter sit emendandum.

Frequens communio. 7 Dispensetur, ut frequentius confiteatur, & communicet; ita tamen, ut ad præparationem aliquid ei peculiare iniungatur, ne si id etiam ex consuetudine faciat, augeatur potius morbus, ut solet, quam minuatur.

Plus oret. 8 Assignetur illi plus temporis, saltem horæ quadrans, orationi, vel piæ alicui & utili lectioni; ad quam accedat non segniter, sed studiose quasi ad medicinam, quam ex desiderio sanitatis, cum desiderio suscipiat. Nec verendum, ne breve illud spatium litterarum studiis aut aliis exercitationibus aliquid detrahat: sed cogitandum potius cetera omnia languescere, nisi spiritus roboretur.

Legat vitas Sanctorum. 9 Legat Sanctorum vitas sibi aptas; plurimumque proderunt ad id domesticæ, ut B. P. N. IGNATII, Xaverii, & aliorum. Legat autem non percurrendo, sed ad spiritus exercitationem.

Per exercitia & per confessionem generalem se renovet. 10 Si renovatio votorum adhuc longius absit, valde conducet, si præmissis exercitiis spiritualibus per aliquot dies, & diligenti confessione vel ab ingressu in Societatem, vel ab eo tempore quo sic ægrotare cœpit, renovet ipse secreto sua vota, cum desiderio quasi denuo incipiendi, illud apud se constanter statuens & subinde repetens: *Et nunc quæ est expectatio mea, nonne Dominus? & substantia mea apud* Psal. 38.

te est. Et illud: *Dixi: Nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ Excelsi.* Psal. 76.

11 Accipiat unam aut alteram virtutem congruam, in quarum actibus sese studiose exerceat: & si nulla eo die detur occasio, saltem in examine petat virtutes illas à Deo, & sese paratum cum desiderio offerat. *Exercitatio in aliquibus virtutibus.*

12 Mortificet se, negando sibi nonnulla, etiamsi levia, ut excitet spiritum contra carnem; & proprias voluntates ac desideria, vel in iis resecare consuescat. *Adhibenda mortificatio, etiam in levibus.*

13 Conveniat cum Superiore, eumque obsecret, ut etiam nolentem & querulum mortificet, urgeat, & extimulet: cum eodemque frequenter communicet, & speret de Domini bonitate. *Roget Superiorem ut se mortificet.*

14 Demum habeat semper præ oculis, quod apud Cassianum Serenus egregie docuit: cum enim attulisset à Scripturis juxta septuaginta Interpretes, *In omni solicito inest amplius; at qui suavis & sine dolore est, in egestate erit:* Et iterum, *Vir in laboribus laborat sibi, & vim facit perditioni suæ:* nec non etiam, *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud,* subdit: *Nulla namq; virtus sine labore perficitur; nec ulli possibile est, ad istam quam cupitis, stabilitatem mentis sine ingenti cordis contritione conscendere: Homo enim ad laborem nascitur.* *Cassiani documentum præ oculis habeat.* Coll. 7. c. 6. Proverb. 14. Ibid. 16. Matth. 11. Iob 7.

De-

Defectus obedientiæ.

CAPVT V.

Pulchritudo obedientiæ & necessitas. 1 OSTENDENDA illi obedientiæ pulchritudo, necessitas, animi tranquillitas, meritum, professio in Societate, quam peculiarem suorum notam B. P. N. esse voluit: *In epistola de Obedientia.* denique hoc esse præ ceteris votis, ut Sancti & Doctores tradunt, quod vere faciat Religiosum.

Legat accurate Epistolam B.P.N. 2 Vt diligenter & serio legat per aliquot dies ejus epistolam de Obedientia: ibi tamquam in speculo suas maculas intueatur: ibi quantum à vera obedientia absit, inspiciat, & defleat, confundatur, & erubescat, & excitetur ad meliora.

Meditatio de hac virtute. 3 Vt meditationes aliquot appositas de ea re per plures dies habeat, ut in copiosa admodum materia, de qua plurima meditari licet, quæ à Præfecto rerum spiritualium suggerenda; & à Scripturis, atque à Sanctis Patribus petenda erunt: & quæ breviter primo puncto attigimus, magna cum humilitate dilatari possunt; præsertim si addantur aliqua puncta de iis, quæ juvare, aut retardare possunt.

Exempla Sanctorum sibi colligat. 4 Vt colligat sibi aliqua exempla Sanctorum in hac virtute, quæ ad manum habeat, qui-

quibus se subinde obiurget & reprehendat.

5 Vt examinet diligenter, & cum Superiore & Præfecto Spirituali conferat, in quo rerum genere majorem sentiat animi repugnantiam; & ea unde oriatur, an ex superbia, vanitate, pigritia, affectu inordinato ad studia, vel quævis alia, proprio aliquo fine & desiderio: ut ibi medicinam admoveat. *Examinet causas repugnantiæ.*

6 Vt constanter applicet animum, Deum in Superiore cognoscat, nec humanis rationibus & discursibus det locum: quod malum cum sensim in animum irrepat, mirum est, quomodo omnem obedientiæ simplicitatem, alacritatem, promptitudinem, denique perfectionem omnem exhauriat. Vnde vigilanter advertat, ut quoties tale aliquid suggeritur animo, veluti venenum quam citissime expellat. *Deum in Superiore agnoscat.*

7 Incessanter à Domino hanc virtutem petat, & in examine tam communi quam particulari præcipuam ejus rei curam gerat. *Examine & oratione à Deo petat.*

8 Proderit si Superior aliquando jubeat, ut se per biduum aut triduum paret ad aliquid incertum faciendum, quod forte contra ejus voluntatem & sensum erit, ita tamen, ut animo statuat numquam positive se in contrarium consensurum. *Animi præparatio ad quoduis faciendum.*

9 Numquam aliquid proponat, quin duo illa præmittat, à B. P. N. præscripta, Orationem, & Resignationem: quod si hanc non sen- *In proponendo præviæ sint oratio & resignatio.*

Conft. 3. p. c. 2. §. 1. sentiat, saltem desideret & petat à Domino, statuatque se etiam renitentem facturum: paulatim enim (ut ait S. Macarius Ægyptius) Serm. 19. dulcescet ipsa virtus, ad quam veluti reluctantem nunc se adigit.

Quomodo in levioribus assuescat. 10 Injungat ei Superior frequenter leviora, & in quibus novit eum non habere difficultatem, ut sic assuescat ad alterius jussum aliquid facere: post factum collaudet, addat animum, &c.

Exercendus per biduum in difficilibus. 11 Aliquando sumat aliquod certum, in quo magnam ille habeat difficultatem, dicatque ut ad id faciendum per biduum aut triduum se præparet, ut ex communi consensu id faciat. Vbi fecerit, si alacriter tulerit, recreet & animet, docens eo exemplo fore, ut omnia sint faciliora; si gravate, laudet patientiam, promittat victoriam, fore ut facilius vincat, atque paulatim hac exercitatione robustior evadat.

Interdum pie condescendendum. 12 Aliquando pie condescendat Superior, ut id prætermittat, ad quod gravem sentit repugnantiam; sed ita paterne, ut intelligat ille, fuisse piam dispensationem, & suavem condescensionem, tantum ut proficiat & crescat, & ut robustior factus possit alacriter portare, quod modo non potest. Interim tamen licet Superior ex parte sua id faciat, sciat tamen se sibi meritum & vires imminuisse, quas auxisset, si se magno animo vicisset.

13 Mo-

13 Moneat eum Superior per Præfectum spiritualem, & alios probatos viros, si quos ille habeat familiares, & quibus ipse confidit. *Monendus per familiares.*

14 Quod si desit voluntas curationis in infirmo, ut medicamenta respuat, tunc primo acrius erit extimulandus, & causticis,ut ajunt, utendum,ut intelligat se malo in statu & valde periculoso versari; nec posse propinquare sanitati,qui à remediis abhorreat. Secundo orandum pro eo diligenter à tota Domo, tamquam pro eo, qui periculose admodum laborat. Tertio, monendus Provincialis. Sed sperandum est, si suscipiatur curatio modo prædicto, paucos futuros adeo rebelles. *Quid si desit voluntas in infirmo.*

Effusio ad exteriora.

CAPVT VI.

CONSIDERANDVM, an id proveniat ex quadam inquieta & mobili natura: tunc enim licet ea reprimenda sit & dirigenda, tamen revera vix assurget, ut fiat homo interior atque collectus, nisi singulari gratia præveniatur, & ipse studiose & valide naturam domet; & actibus frequenter, validisque se comprimat. Hic autem occupandus erit ex obedientia in negotiis utilibus & piis;coërcendus ne in alia dilabatur & diffluat: prudentis enim est, *Causæ ex quibus proveniat.* *Occupandus in utilibus negotiis.*

 apte

apte uti ingeniis hominum ad bonum. Monendus ut interrumpat aliquando perpetuitatem actionis, & si nihil aliud, quiescat saltem in cubiculo, legens aliquid spirituale, vel recitans Psalmos aut Rosarium, vel examinans conscientiam, ita ut omnino abstineat ab exterioribus. Monendus, ut subinde dirigat intentionem, examinet defectus, qui frequenter in talibus subrepere solent, loquacitatis, curiositatis, impatientiæ, nugatoriarum narrationum, adulationis, vanitatis, murmurationum, judiciorum, & hujusmodi. Ex his cautior fiat, & humilior, misereatur sui ipsius, & apud se vilescat, qui quasi doctus diligere trituram, vel ad altiora non assurgit, vel mox recidit. Studeat ex hac confusione in obedientia esse promptior, in injuriis tolerantior, in officiis abjectioribus devotior, in aliorum infirmitatibus magis compatiens, in mortificationibus carnis ferventior: denique compenset aliis officiis & exercitiis, quod in hoc minus habet. Si vero nascatur potius ex quadam interiori ariditate, qui cum spiritualia & interna non gustet, quærit in exterioribus solatia, alia via incedendum est.

De quibus monendus.

Osee 10.

Quid si nascatur ex interiori ariditate.

Restringendæ vagationes.

1 Restringendæ occasiones vagationis, multa negotia, etiam utilia, aliis demandando.

A visitationibus abstinendum.

2 A visitationibus non per unam aut alteram hebdomadam, sed per aliquot menses omni-

omnino abstineat, ut assuescat vel invitus domi sese continere.

Regula de non alloquendo externos.

3 Omnino servet Regulam, ne accedat ad colloquia externorum, nisi jussu Superioris à janitore vocatus.

Sese frequentius colligat.

4 His, jam contrariis remotis, incipiat frequentius ad cor redire, examen conscientiæ brevissime, sed frequenter faciat, se ad se intus revocans, mentem ad Deum elevans, & vel unico suspirio dicat cum confusione: Vide Domine humilitatem meam, & laborem meum. Psalm. 14.

Lectio pia.

5 Præfigat sibi certum tempus ad piam lectionem, saltem bis in die, qua vires reparet.

Rosarii recitatio.

6 Vnam aut alteram decadem Rosarii divisam, per totum diem recitet, petendo, proponendo, & compungendo, desiderando, gratias agendo, &c. Bonum aliquem spiritualem affectum, si non ubertim sponte fluentem, saltem humilitate & assidua quasi retractatione exprimat.

Versiculi prompti ad excitandum affectum.

7 Habeat ad manum expedite versiculos aliquot è Scripturis, qui compunctionem excitent, quos sibi colligat, vel ab alio collectos memoriter discat: v. g. *Super custodiam meam stabo, & figam gradum super munitionem, & contemplabor, ut videam quid dicatur mihi, & quid respondeam ad arguentem me.* Item: *Sicut aqua effusus sum.* & illud: *Fili mi ne effluas.* & illud: *Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se*

Hab. 2. 1. Psal. 21. 15. Proverb. 3. 21. juxta LXX. Sap. 1. 5.

se à cogitationibus, quæ sunt sine intellectu. & illud:
Eccl.38.25. *Qui minoratur actu sapientiam percipiet*: & innumera hujusmodi, quæ cum aliquo desiderio subinde jaculetur.

Exercitia. 8 Exercitia spiritualia, etiamsi ægre contineri possit, per plures dies faciat.

Collectio ante negotia. 9 Antequam negotia aggrediatur, colligat sese, dicatque cum S.Bernardo: *Vbicumque fueris, tuus esto: noli te tradere, sed accommodare.* Vbi vero perfecerit, redeat ad se statim, & negotia, quoad poterit, aliquantula quiete interrumpat: nam vel tantillum sedere in via, vires fesso reparat: nec est omnium inter strepitus viarum, & negotiorum Deo sibique esse præsentem.

Impetus reprimendus. 10 Vbi impetus ad aliquid agendum impellit, hoc ipso aliqua morula se detineat, ut assuescat non sequi statim animi impulsus.

Vim sibi inferat. 11 Postremo intelligat, nisi vim sibi inferat, seque quibusdam quasi catenis vinciat, etiamsi natura & consuetudo reluctetur, omnino nihil promoturum: sed si id faciet, paulatim dulcescet illi Deus, & spiritualium atque internorum tractatio reddetur quotidie facilior. Morbus enim acediæ & evagationis nulla alia re magis exaggeratur, ut Cassianus & experientia docet, quam si cedamus.

Amor

Amor excellentiæ & honoris.

CAPUT VII.

1 INTELLIGAT infirmus ante omnia, sicut in morbis corporalibus contingit, ut levissimum sit aliquando symptoma, si per se spectetur, quod tamen valde timendum est, si advertatur unde proveniat; ita erumpentia quædam signa vanitatis, amoris excellentiæ, & hujusmodi, quæ interdum à nobis parvi fiunt, indicare non levem superbiæ morbum. Ea autem cum duplex ponatur à Sanctis, præcipue vero à Cassiano lib. 12. de Institut. hæc, de qua nunc agimus, valde carnalis est & crassa. *Morbi leviores signa gravioris.* Cassian.

2 Animadvertat, amarissimos inde oriri fructus, eosque frequentes, quibus miseram animam cibari sæpius in die contingit: in rebus enim obedientiæ, ubi aliquid non est speciosum, magnam inveniet difficultatem in illatis molestiis: & si quid contingat (quod frequenter accidit) in quo non videatur magni fieri, impatientia & tristitia maxima obruetur: in ministeriis, nisi ab omnibus collaudetur, animum despondebit. Contra efferetur, ceteros despiciet, & fiet intolerabilis, si pro voto laudetur: opera quæ faciet, sæpissime intentionis impuritas maculabit: multa prætermittet ex *Quales fructus superbiæ.*

tumore bona, quæ alioqui faceret: directionem, & exhortationem non admittet: unionem fraternam sæpissime lædet: in culpæ cognitionem numquam consentiet: at ubi est defensio peccatorum, quid boni sperandum? Legat diligenter Cassianum dicto libro 12. cap. 29. de signis superbiæ; imo accurate, & cum meditatione non semel totum librum duodecimum, & præcedentem, qui est de cenodoxia; & inveniet tam causas morbi, quam remedia egregie descripta.

Remedia: per meditationem. 3 Meditationes de humilitate, ejus pulchritudine, utilitate, necessitate: item de superbiæ fœditate, iniquitate, damnis, &c. non perfunctorie, sed adhibita diligenti exercitatione per aliquot dies aggrediatur: certoque apud se statuat, non esse hujus morbi curam levem aut facilem. Petat itaque à Domino assiduis tum suis, tum aliorum precibus sanitatem.

Per examen. 4 Vbi viderit per examen fructus malos pestiferæ hujus radicis, recurrat statim ad eam, ibique se reprehendat, ibi gemat, nec umquam alteri causæ, præsertim aliorum culpæ, defectum tribuat.

In quibus se exerceat. 5 Contrariis operibus constanter insistat: In humilioribus exerceatur, non modo officiis domesticis culinæ, &c. quæ juvant quidem, & ad impetrationem conferunt; sed multo maxime in iis functionibus, ad quas minus
Exam. c. 4. §. 28.

affici-

afficitur, & quæ ab aliis minus ſuſpiciuntur, & ſi detur optio, eligat ſemper humiliora.

6 Proponat Superiori ea media ſuſcipienda, à quibus ſenſus magis abhorret: & ſciat, ſi curari ſerio velit, ſibi contra ſe cum Superiore conſpirandum, ut & ipſe ſibi vim inferat, & Superior variis mortificationibus & humiliationibus, quaſi conjunctis copiis, eum juvet. *Remedia à ſenſu magis abhorrentia ſequatur.* Ibidem.

7 Capitula, ſeu publicas reprehenſiones, non ad externam tantum ſpeciem, & ut dici ſolet, pro forma; ſed ad humiliandum, & vere confundendum appoſita petat. Dentur aliquando non petenti, imo nec cogitanti (de quo tamen, antequam fiat, cum illo ſtatuiſſe oportet) ut cum majore præparatione & fructu ſuſcipiat. *Publicæ reprehenſiones in hac re utiles.*

8 Si quis eſt domi, cum quo peculiaris aliqua ratio æmulationis ſubſit, hunc præcipue colat; ſed ab eo contra juxta præſcriptum Superioris, quaſi ex compoſito, in ſpecie exteriori contemnatur. *Æmulos præcipue colat.*

9 Numquam ſua narret, etiam prætextu ædificationis: quod enim ſanis cibus eſſe poteſt, infirmo nocet: nec eſt infirmorum, ut in hujuſmodi narrationibus Dei gloriam, non ſuam quærant. *Reticere ſua.*

10 In hoc præcipuo hoſte debellando illud tenendum eſt, ut ſine intermiſſione eum perſequatur, ſemperque faciat contrarios aliquot actus, dicens cum Scriptura: *Perdam Babylonis* *Quid in hac re tenendum.* Iſa. 14 22.

lonis nomen, & reliquias, & germen, & progeniem.
Psal. 17. 38. & item: *Persequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non convertar, donec deficiant.*

Viriliter decertandum. Postremo intelligat, nisi viriliter decertet, non modo futurum se quotidie erga hostem hunc debiliorem, sed etiam paulatim morbum ipsum minus cogniturum, ita ut cum fiat assidue magis superbus, & gloriæ cupidus, videatur sibi semper humilior & sanctior: hæc enim est morbi hujusmodi natura, hic lethargus.

Inclinatio ad sensualitates & amicitias.

CAPUT VIII.

Natura hujus morbi. MORBUS hic crassior, & magis carnalis est; nec adeo difficilis curationis, modo mediocri aliqua cautela sese curet ægrotus.

Religioso homine indignum. 1 Itaque intelligat, hanc Religioso homine, qui crucifixus esse debet, valde indignam esse, & vilem, ac turpem agendi rationem, ut sic confundatur, & reputet se omnibus viliorem.

Singularia vita. 2 Numquam admittat, multo minus quærat, in victu, vestitu, vel recreationibus aliquid singulare: & si ab externis offeratur, rejiciat; vel si justis ex causis recusari non possit, ad Superiorem pro infirmis referat.

3 Ex-

3 Extra tempora prandii, & cœnæ, etiamſi maxime ſe affici ſentiat, nihil ſumat: nam ſervare aliquid apud ſe, etiam Superiore conſentiente, ſumendum pro libito, probandum non eſt; nec etiam ædificat, diſpenſatorem aut aliquem alium fratrem ea de cauſa interpellare. *Temperantia illi pernecessaria.*

4 De iis quæ domi dantur, pane, vino, carnibus, memor paupertatis & mortificationis, numquam conqueratur, ſed curet ſemper optare viliora: & ſi quando tale aliquid ſubrepſerit, agat potius Deo gratias pro qualicumque ſanctæ paupertatis experimento. *Querelas vitet.*

5 Ne carnem nutriens contra ſe imprudens exacuat, memor ſit, ad interiores meditationes & virtutis actus addere etiam corporales afflictiones, diſciplinas, & alias pœnitentias: petat eas, & ſtatas habeat; nec imprudenter ſibi blandiens putet, quod magna certamina non ſentiat, ſe hujuſmodi rerum uſu & exercitatione non egere. *Corporalis afflictio addenda.*

6 Silentium diligentiſſime ſervare ſtudeat: vix enim credi poteſt, quantum hæc diſciplina ſilentii conferat ſive ad vitandas innumeras maculas, quas ex inordinata locutione contrahimus; ſive ad libertatem quamdam, quæ ſenſualitatem nutrit, coërcendam. Experiatur, & intelliget. *Silentium.*

7 Si quando, labore & fatigatione urgente, aliquid ceſſationis fuerit neceſſarium; non quærat colloquia, non alios advocet, non cir- *Quid cum cessandum est.*

culos cogat: ſed poterit ſolus per aliquod temporis ſpatium in horto, vel alibi ambulans, elevare ad Deum mentem; verſiculis pſalmorum, vel hymno aliquo, non quidem per modum intenſæ orationis, ſed ad relaxationem, & ſpiritum recreandum, gratias agendo, petendo, deſiderando. Quibus ſi quis exercitatus fuerit, inveniet innumeros ſpirituales affectus, qui facile quaſi de corde profluent: quibus non ſolum elevari ſpiritum, ſed corpus etiam à labore ſentiet recreari. Quod ſi aliqui id non experiantur, intelligant inde potius provenire, quod terrenas conſolatiunculas conſectentur, & otioſis narrationibus atque colloquiis delectentur.

Quid cum ad externos vocatur.

8 Cum ad exteros vocatur, vel eos inviſit, proponat & peculiari proviſione ſtatuat cavere à facetiis, nugis, novis vel audiendis vel
9 narrandis: & ſi incidant, pio aliquo colloquio interrumpat, captata ex iis quæ dicuntur, occaſione.

Peculiares affectus vincendi.

9 Si peculiari aliquo affectu, etiam naturali, & veluti ſympathia affici ſe erga aliquem ſentiat; curet ſtatim initio omnem extraordinariam communicationem abrumpere, & communi tantum charitate illum amplecti (vix enim dici poteſt, quanta incommoda oblocutionum, detractionum, querelarum, delationum, ſuſpicionum, inimicitiarum, conventiculorum, munuſculorum, & ſimilium

lium ex ſingulari, & extraordinaria communicatione oriantur:) ſed omnes uno ſpiritu complectatur.

10 Poſtremo orationi, & rebus internis plus ſe dedat: guſtato enim ſpiritu, deſipient nugæ iſtæ. *Orationis ſtudium.*

Hic de tentationibus contra caſtitatem aliquid eſſet attingendum, quibus non eſt dubium, quin tales infirmi frequenter pulſentur, licet interdum attendere vel diſſimulent vel negligant; ſed & morbi ipſius periculum, & lapſus gravitas, & ignominia, & pleraque alia infirmos ad medicinam extimulant. Sed quo pacto orationibus & jejuniis, pœnitentiis, occaſionum fuga, humilitate, manifeſtatione tentationum, lectionis inſtantia, occupationibus ſanctis, frequentia Sacramentorum, & plurimis aliis remediis occurrendum ſit, pleni ſunt libri Sanctorum. *Quid cum carnis tentatione pulſatur.* Qua diverſitate item curandi infirmi ſint, ſi morbus incipiat ab anima per ſuggeſtiones, & redundet in corpus; vel contra, ſi ex carnis petulantia redundet in animam: quomodo, ſi cogitationes turpes importunæ, vel in phantaſia pullulent ex malis habitibus, vel fiant immiſſiones per Angelos malos; quanta diſcretione diſcernendum; quæ curatio adhibenda; hæc peti poſſunt à plurimis Doctoribus, qui ea de re copioſe ſcripſerunt, præſertim vero Sancto Bonaventura tract. de puritate *Bonaventura tract. de puritate conſcientię.*

& de refor. mentis, c.22. Gerſon de exercitiis diſcret. ſimpl.c.3. conſcientiæ,cap.12. & de reformatione mentis parte 3. cap. 22. Gerſone Cancellario de exercitiis diſcret. ſimpl. de malarum cogitationum cauſis atque remediis, cap. 3. & alibi ſparſim.

Profunditas, & defectus claritatis.

CAPVT IX.

Conſcientia primum diſcutienda. 1 PRIMO monendus diligenter ut diſcutiat, & diſpiciat attentius ſemetipſum: nam tenebræ hujuſcemodi, quibus ſe celari quis cupit, fere conjunctæ eſſe ſolent cum tenebris interioribus, ita ut in anima illa nec claritas propriæ cognitionis, neque lux quædam in agendis, nec ſplendor divinorum ſoleat apparere; ſed revera tenebricoſa omnia & confuſa, ita ut nec divinarum inſpirationum & actionum motiones pacatæ ſentiantur, nec pulchritudo virtutum ſine magna nebula & fumo, imo etiam caligantibus oculis omnino cernatur.

Quanti fecerint Sancti Patres. 2 Perpendat, quanti fecerint ſemper Sancti Patres hanc animi ſinceritatem, & claritatem in agendo cum Superiore, & rectore ſpirituali; quam multa extent exempla, quid S. Baſilius, Reg.fuſ.diſput.reſp.46. ubi citat illud Proverb. 18. *Qui non medetur ſibi ipſi, frater eſt ſua opera diſſipantis*, juxta LXX. noſtra editio ha-

habet: *Qui mollis & dissolutus est in opere suo*, &c. quid Cassianus, quid B.P.N. quid denique omnes, qui de perfectione scripserunt, senserint.

3 Sciat nullo alio vitio ita aperiri ostium Satanæ, qui est spiritus tenebrarum, qui cum ejusmodi anima pro suo arbitratu sine ullo interpellatore libere agit, & multa facile persuadet; nec ullo alio vitio ita remediis omnibus occludi aditum: quare seipsum aperiendo, tentationes facile vincet, quibus tacendo succumbet. *Ostium diaboli est profunditas.*

4 Si nihil aliud, ratio ipsa, qua tacetur, mala est & suspecta. Aut enim superbia prohibet, ne defectu manifestato vilior reputetur; aut negligit manifestare se, quia putat sine ullo duce suam sibi prudentiam sufficere, quod etiam arrogantiæ & superbiæ est; aut humano aliquo fine sibi proposito veretur, ne hæc manifestatio sibi ad eum consequendum impedimento sit. Denique, si mediocriter se examinet, inveniet statim radicem ejus rei non bonam. *Ratio tacendi mala est.*

5 Instruendus est, non solum hoc nomine non futurum eum Superiori minus carum, imò contra multo cariorem: nam non modo actus ipse manifestationis virtutis est, sed humilitas, quam hoc facto ille ostendit, desiderium curationis, fiducia cum Superiore, spes ipsa sanitatis, nescio quo, sed miro tamen modo longe amabiliorem Superiori reddunt, *Superiori fit amabilior & carior, se manifestans.*

quam

quam ipſe defectus opinionem minuat: cum præſertim culpa in eo, qui ſe candide manifeſtat & juvari deſiderat, non tam ut culpa, quam ut infirmitas, (quæ compaſſionem magis movet quam indignationem,) à Superiore ſpectetur.

Superior eum lucretur: quomodo. Reg.25. Rect.&26. Præpoſ.

6 Ad hoc vehementer juvat, ſi Superior juxta regulas, crebro & magna charitatis ſignificatione, cum eo agat; ut opinio amoris, in Superiorem fiduciam generet, conſuetudo minuat pudorem, & ſuavitas agendi erigat puſillanimitatem.

Similis defectus exempla.

7 Iuverit, ſi captata prudenter occaſione, defectus aliquos, in quibus ille majori pudore ſuffunditur, de aliis nonnullis (tacito eorum nomine, niſi eſſent illi jam Sancti, & res narraretur in libris) ad exemplum adducat; addens diuturnitatem morbi, pugnæ difficultates, modum victoriæ, vel alia, quæ ad rem facient, eumque extimulent ad vires concipiendas.

Quid quando ab aliis manifeſtatur.

8 Cum ab aliis manifeſtatur, monendus ſuaviter, addendi ſtimuli, quare meritum ſeſe manifeſtandi paſſus ſit ſibi præripi, cum etiam ſecundum hominem, qui ſe manifeſtat, minorem ſentiat pudorem. Interdum, prudenter culpam extenuando doceat, non fuiſſe cauſam, cur tantopere rem celatam eſſe voluerit. Interdum docendo, hanc occultationem auxiſſe culpam per ſe non magnam. Interdum ad-

addendo, ut videat quid mali faciat uel pusillanimitas, uel propria æstimatio: quia quod sola manifestatione facile fuisset curatum, jam factum est alicujus momenti, unde necesse sit petere, inquirere, examinare, & hujusmodi.

9 Hortandus, ut crebrius, etiam sine magna necessitate, conscientiam suam, & defectus aperiat; quo sic assuescat, & quotidie levius inveniet, & melius habebit. Addendum, si surreptio, vel mala consuetudo potuit culpam elicere, voluntate quasi dormitante, cur ipsa voluntas volens & vigilans non eliciat pro imperio longe facilius confessionem? *Crebra conscientiæ redditio.*

10 Monendus, si non videt, credat saltem, si non valde constanter contra se pugnet & vincat, fore ut in dies deterius habeat: nam & plura, & diu tacita manifestare, majorem adfert confusionem, & tacendi habitus contrahitur, & tenebræ augentur, & conscientia sensim obduratur. *Pericula ex profunditate.*

11 Postremo proderit legere hujus rei documenta & exempla, meditari pericula eorum, qui ita vixerint: contra, serenitatem, meritum, conscientiæ tranquillitatem, & innumera bona eorum, qui confusione calcata sese manifestarunt, & dirigendos spirituali Patri tradiderunt. Denique perpendat apud se, an fuerit umquam aliquis sanitatis cupidus, qui morbum celaverit: an quis ita demens, *Lectio & meditatio similium.*

qui cum possit Patri spirituum Deo, omnia perspicue videnti, humili sua accusatione reconciliari, malit se cum confusione abscondere. Vere insania falsa.

Psal. 39.5.

Iracundia, impatientia, vel aversio à fratribus.

CAPVT X.

Quando fuerint aversiones diuturnæ.

1 SI fuerint aversiones diuturnæ; Primo monendus erit amanter, sed serio, quam hoc indignum sit Christiano homine, nedum Religioso, qui inter fratres vivens, unius moris & cordis cum ceteris esse debet. Et ut recogitet ex humilitatis defectu impatientiam nasci: ideo factum alterius, quo succensus videtur, non tam fuisse causam commotionis, quam manifestationem veritatis occultæ. Videnda quæ pulcherrime disputat Cassianus Collat. 18.cap.13.14.15.& 16.

Cassian.

Per Confessarium reconciliandus fratri.

2 Extimulandus per Confessarium, nec sicut in ceteris imperfectionibus tolerandus diutius, quin efficaciter semel se vincat, & deposita omni amaritudine conjungatur fratri, sciens nec orationes, nec actiones ceteras tales esse posse, quales oportet, nisi hoc diligenter fuerit emendatum.

3 Curet

3 Curet Superior, ut cum fratre quamprimum redeat in gratiam, nec ulla ratione permittat, si quando id contingat, ut signa communia salutationum, colloquiorum, & officiorum, & hujusmodi sibi invicem negent: quod ne in militibus quidem contubernalibus toleratur: nec ulla excusatione, aut dissimulatione id permittendum, tum quia grave est, tum quia magis dissensiones nutrit, & domi scandalum. *Per Superiorem reconcilietur quam primum.*

4 Superior alloquatur etiam illum, cui offensus est, ut is, quamvis nulla sua culpa ab illo ita tractetur, vincat tamen in bono malum, humiliet sese, adeat primus, blande hominem alloquatur, provocet modis omnibus ad charitatem. Denique ipse Superior vel alius sit mediator, ut omnino & absque mora res componatur. *Superior quomodo alloquatur offensum.* Rom. 12.

5 Non admittat Superior, quod frigide dici solet, se per Dei gratiam nihil mali illi velle, non sentire in animo rancorem: tantum non posse illum libenter videre, non cum illo ex animo agere, diversitatem complexionis, morum dissonantiam non permittere, ut placide convivere possint. Hæc omnia refellenda sunt tamquam à nobis aliena, & excusationes in peccatis, atque amaritudinis germina à pessima radice profecta: nec ferendum, ut diutius venenum in pectore servantes, gravius afficiamur. Erimus enim in tenebris, & ira multa au- *Omnino tollenda amaritudinis causa.*

 debit.

Ad Profuturum epist.149. debit. *Non enim erubescit in tenebris* (ait S. Augustinus) *cum super eam sol occiderit.* Luce quippe charitatis, & unitatis vel extincta, vel passionũ & mali affectus nebulis & caligine præpedita, deteriora contingent in animo, sive in alterius, sive in proprium detrimentum, quam quæ in corpore solent in tenebris ambulanti.

Charitatis signa peculiaria mutuo exhibenda. 6 Efficiat, ut peculiaria signa charitatis exhibeat ei cui offensus est, cum illo amanter agendo; si quid potest, pro illo præstando; si infirmus fuerit, sæpius visitando, illi inserviendo, etiam sensu reluctante. Denique urgeat, ne plus patiatur in suo pectore virulentum indignationis affectum, quam Christi dulcedinem regnare. Idem agat cum altero, ita ut mutuis officiis charitas certet. Sic enim Deo juvante, sanabitur. Quod si alter in alterum rejiciat culpam, docendus quod Cassianus docuit, ubi agit de spiritu tristitiæ. Quæ quoniam egregie rem attingunt, & paucis graviterque illam explicant, placuit etiam hic adscribere. Sic itaque habet: *Ideoque creator omnium Deus opificii sui curationem præ omnibus noscens, & quia non in aliis, sed in nobismetipsis offensionum radices causæque consisterent; non deserenda præcipit fratrum consortia, nec vitari eos, quos læsos à nobis, vel à quibus nos arbitramus offensos, sed deliniri jubet; sciens perfectionem cordis non tam separatione hominum, quam patientiæ virtute conquiri: quæ firme possessa, sicut potest nos etiam cum iis qui oderunt pacem,*

Quid cum alter alteri culpam imputat.

Cassian.l.9. c.7.& 8.

cem, pacificos conservare, ita si parata non fuerit, ab Psal. 119. 7.
his quoque, qui perfecti ac meliores nobis sunt, facit jugiter dissidere. Occasiones enim commotionum, ob quas eos, quibus jungimur, deserere festinamus, in conversatione humana deesse non poterunt: & idcirco tristitiæ causas, ob quas à prioribus separamur, non evadimus, sed mutamus. Procurandum itaque nobis, ut nostra potius emendare vitia, & mores corrigere festinemus: quæ proculdubio si fuerint emendata, non dicam cum hominibus, sed etiam cum feris, & belluis facillime nobis conveniet, secundum illud, quod in libro B. Iob dicitur: Bestiæ terræ pacatæ erunt tibi: Iob 5. 23.
extrinsecus quippe venientia non verebimur offendicula, nec ulla poterunt scandala nobis deforis inferri, si in nobismetipsis intus radices eorum receptæ insertæque non fuerint. Pax enim multa Psal. 118. 165.
diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum. Hactenus ille. Videnda etiam quæ libro 8. de *Videndum quæ libro 8. de spiritu iræ ponit.* spiritu iræ ponit, præsertim à cap. 8. usque ad 15. Legendus idem Collatione 16. Abbatis Ioseph de Amicitia, per totam, præsertim vero cap. 15. 16. & 17. usque ad finem. Ex qua tamen Collatione in cap. 27. nullo modo prætermittenda duxi pulcherrima atque efficacissima verba, quibus locum illum Apostoli explicat: *Date locum iræ: Hoc est*, inquit, *non* Rom. 12. 19.
sint corda vestra sic impatientiæ & pusillanimitatis angustiis coarctata, ut violentam commotionis procellam, cùm irruerit, sustinere non possint: sed dilatamini in cordibus vestris, suscipientes adversos ira-

1 Cor. 13. *cundiæ fluctus in illis extentis finibus charitatis, quæ omnia suffert, omnia sustinet. Et ita mens vestra amplitudine longanimitatis ac patientiæ dilatata, habeat in se consiliorum salutares recessus, in quibus receptus quodammodo atque diffusus teterrimus iracundiæ fumus, protinus evanescat.* Hæc de aversione & ira diuturna.

Quid si fuerint subitaneæ hæ passiones. 7 Si vero fuerint impatientia & ira vel excandescentia subita, quæ frequenter contingunt, sed statim evanescunt; docendus erit occasiones antevertere, quibus se novit accendi, & paratus atque munitus accedat: cumque ebullire ferventiores spiritus senserit, saltem per aliquod spatium sileat. Vix enim credi potest, si verba affluere incipiant, quam difficile coërceantur, & quam animus excandescat: contra, si contineantur, facile sedatur & conquiescit.

Monendi domestici, ut vitent contentiones. 8 Moneat Superior domesticos, quos expedit, ut cum viderint illum iratum, vitent omnino contentiones, & suaviter colloquia declinent, vel prudenter ad alia transeant: alioqui excitantur rixæ, & commotione vehementius irritata, in ea prorumpitur aliquando, quæ etiam cum ira deferbuerit, facile emendari non possint.

Superior severe iratum ne excipiat. Prov. 15. 9 Cum ad ipsum Superiorem iratus accesserit, & verba effuderit, qualia turgentes animo solent; caveat diligentissime, ne illum severe excipiat, sed molli responsione iram frangat.

Su-

Super omnia autem videat, ne verba aliqua arripiat & exaggeret, quæ ille incondita protulit.v.g.Quid eſt hoc?Quid dixiſti?Ita ne Superiori? An oblitus es cum quo loquaris? Non meminiſti te eſſe Religioſum? & hujuſmodi cetera. Hæc enim tunc vehementer accendunt, & alioqui ſatis per ſe exacerbatum exaſperant: ſed ſuaviter ad orationem hortetur, monens ut redeat ad ipſum, quem inveniet ſui amantiſſimum; ſperare ſe, ubi perturbatio illa humana conquieverit, fore ut omnia bene componantur. Vbi deferbuerit ſpiritus, & redierit quietus, tunc paterne corrigat. Ita tamen,ut etſi illius culpæ & commotionis turpitudo illi oſtendatur, tamen animatus ſemper ad emendationem, & bona ſpe ille recedat. Novimus enim aliquos præ vehementia uſque ad pallorem & tremorem affectos., etiam dimiſſionem à Societate in illo fervore petiiſſe: deinde placide à Superiore placatos, rediiſſe non ſolum pœnitentes errati ſui, & humiliores, ſed etiam quietiores & promptiores,quam ante commotionem fuiſſent.

10 Caveat in primis,ne ipſe viciſſim, ut fieri poteſt, offenſus verbis incipiat etiam turbari, & perturbato animo verba verbis rependere: hoc enim peſſimum eſſet & perniciosum: ſed ſi quid contra ſe jactet, non magis moveatur contra illum, quam ſoleat mater inſerviens contra filium phreneſi laborantem, cujus *Superior ne turbetur.*

dicta vel facta compassionem ei potius, & lacrymas teneritudinis, quam stomachum movent.

Quid Superiori faciendum, si in hoc deliquerit.

11 Efficiat, ut quoties in hoc errare contigerit, assumat ille sibi levem aliquam pœnam, quam cum primum solvat: hoc enim facile & leve medicamentum, tum ex humilitate, tum ex aliqua interruptione illius turbidi affectus, tum ex impetratione divini respectus & misericordiæ, non levis esse momenti, si perseveraverit, experietur.

Particularis examinis usus.

12 Tandem addat examen particulare, adhibeat peculiares orationes, petat publicas reprehensiones & pœnitentias: si enim constanter egerit, non modo sanabitur, sed mutabitur in mansuetum, tractabilem, & patientem.

Laxitas in observatione Regularum, & conscientia minime timorata.

CAPUT XI.

Meditari cur omnia reliquerit.

1 MONENDUS ut consideret, quo fine tanto apparatu relinquendi omnia, parentes, bona, honores, &c. seipsum alieno subjecit

jecit imperio; nimirum ut ad perfectionem, & cordis puritatem tenderet. Quare ergo poſt tot labores & egregia facta ita deſipit in minoribus, ut ex iſta laxitate illud non apprehendat, ob quod ſolum apprehendendum tanta præſtitit? Multa poſſunt adferri exempla, ut hæc ſtultitia manifeſtetur.

2 Intelligat, aliud eſſe ex ſubreptione in multis delinquere, ſed in virtutibus tamen ſtrenue ſe exercere, tentationibus reſiſtere, proponere meliora frequenter, ad perfectionem adſpirare, nihil negligere; ubi erraverit, ſtatim teneritudine conſcientiæ compungi, ſurgere alacriorem, jacturam levem majori fervoris, atque virtutum lucro reſarcire; aliud vero eſſe id, quod ipſe facit, facile delinquere, nullo metu ſtimulari, ubi manifeſte mortale non ſuſpicatur, leviter contemnere, ex imperfectione non ſolum non aſſurgere ad meliora, ſed de una in aliam quaſi ſponte volutari. Itaque ne ſibi blandiatur ad inſipientiam ſibi uſurpans illud, quod ſimiles ſolent: *In multis offendimus omnes*; &, *Septies in die cadit juſtus*: hæc enim gemitibus potius digna ſunt, quam ut ita quaſi levi joco dicantur.

Aliud eſt ex ſubreptione, aliud facile delinquere.

Iac.3.2. Prov.24.16. ut S. Greg. in c. 1 Reg.c. 15.

3 Niſi caveat ſerio ab hac tepiditate, videat ne cadat in profundum. Solet enim iſta Deo vomitum provocare. Legatque Caſſianum Collat. 4. de Concupiſcentia carnis, cap. 19. lib. 4. de Inſtit. renunc. cap. 34. ubi egregie

Tepiditatis effectus. Apoc.3.

docet, quod experientia compertum est in plurimis, hujusmodi homines magno in periculo versari. Quod si etiam in graviora non cadant, Domino miserante, tamen nihil præclarum ad Dei gloriam, nihil ad proximorum utilitatem, vel Societatis ædificationem ab iis posse expectari. Et si nihil aliud, certe vita ipsa tepidorum valde misera est, & intolerabilis, & ut S. Bernardus loquitur, plena miseriæ, & doloris, & inferno plane proxima, umbra mortis jure censetur. Videnda, quæ idem Sanctus egregie docuit in hæc verba: Sunt iterum multi inter nos, &c. & ser. 6. ibi, Contra sane invenire est homines pusillanimes & remissos, &c.

S. Bern. ser. 3. & 6. de Ascens.

Profectum in spiritu examinet.

4 Videat qui ejusmodi est, & inspiciat profundius intra se, quæ signa habeat proficientis jam, ut S. Bonaventura loquitur, roboratæ charitatis, qui post abrenuntiationem, & tantum temporis in hac via consumptum, certe plura deberet habere. Quis sensus filialis & casti amoris cor ejus pungat, ut tanto Patri, talique sponso timeat displicere? hæ divitiæ salutis, hic thesaurus juxta Isaiam. De quo timore Cassianus pulcherrime, *Vel tenuem*, inquit, *amoris formidat offensam, atque in omnibus non solum actibus, verum etiam verbis attonita semper pietate distenditur, ne erga se quantulumcumque fervor dilectionis illius intepescat.* Hæc ille. Plangat igitur sub religioso habitu animam sæcularem, exurgatque velociter.

De itiner. Æter. 4. dist. 4. ar. 2.

Isa. 33. Cass. Coll. 11. c. 13.

5 Quot præclaras merendi actiones, & quot obedientiæ, virtutum actus sibi permittat elabi: nec dubitet se in dies majores mentis tenebras, & pertinaciorem conscientiæ duritiem incursurum. *Quanto merito se privet.*

6 Numquam in electione eorum, quæ agere intendit, perpendat tantum, an hoc mortale sit, necne; sed assuescat potius considerare, an hoc majoris sit perfectionis, & an magis Deo placeat, an illum vel leviter contristet: quale enim signum est amoris, illo modo agere cum Deo? aut quis ferat filium dicentem: Revera diligo patrem; sed citra lethalia vulnera, & mortem, quidquid ei injuriarum & molestiarum inferre potero, faciam omnia sine respectu ullo & liberrime: nec tantillum curo, magis an minus ei placeam, modo me hereditate non privet, vel morte puniat. *Semper perfectionis habenda ratio.*

7 Etsi aliquando pro trangressione Regularum, & nimia libertate bonum est ei etiam pœnitentias injungere; sciat tamen Superior hac medicina numquam tales ad sanitatem mentemque reduci. Quare qui hoc morbo laborat, excipiendus erit serio, & secreto ac graviter arguendus, ut de statu vitæ suæ diligenter deliberet, seipsum intra se colligat, oblationem perpendat, ac si denuó de Societatis ingressu cogitaret. *Qualiter juvandus.*

8 Cum in aliqua re graviore deliquerit, puta dando vel accipiendo, vel hujusmodi, *Quid cum in re gravi peccat.*

& quantitas fuerit alicujus momenti, etiamsi revera non pervenerit ad mortale; tamen perurgendus erit de periculo, & dubio, ne mortale admiserit; & ita terrendus, ut videat quam verum sit illud: *Qui spernit modica, paulatim decidet.* Si litteras acceperit vel miserit inscio Superiore, graviter objurgandus: Videat quo tendat, caveat insidias Satanæ; non suadere illum ista, quæ laxis leviora videntur, nisi ut pertrahat ad graviora. Si de aliquo murmuraverit, vel denique aliquid paulo gravius admiserit, sibi paterne quidem, sed valde serio monendus, & pœnitentiæ, capitula, & alia addenda; sed præcipua tamen vis, ut dictum est, in privata admonitione ponenda. Si nonnullis res innotuit, coram illis etiam, si ita expedit, erit arguendus, ut saltem erubescat, sciatque se sub jugo Domini esse.

Eccl. 19. 1.

Associandus alicui spirituali viro.

9 Assignetur ei aliquis contubernalis, vel in officio collega, cujus exemplo & observantia confundatur & incitetur; cujus colloquiis, data occasione, accendatur. Hæc enim interdum magis movent, & pudore afficiunt, quam consulto adhibitæ correptiones.

Exercendus serio in spiritualibus exercitiis.

10 Denique collectio ad interiora, spiritualia exercitia, meditationes de perfectione, seria & non perfunctoria examina, etiam particularia, & quidquid ad spiritum instaurandum confert, huic proderit. Et quoniam infirmitas hæc valde similis & conjuncta est secundæ,

cundæ, id est, languori spirituali, quæ dicuntur in secundo capite fere plurima, huic etiam prodesse valde poterunt.

Imaginatio infirmitatum, adspirare ad quietem, recusare ministeria.

CAPVT XII.

ANTE omnia Superiori cavendum, ne cum aliquis alioqui vir bonus, & qui aliquando cum ædificatione laboravit, infirmitatem prætendit, & à laboribus se excusat, facile eum damnet quasi imaginativum & fugitantem labores: hoc enim vehementer contristat, & sæpe revera duritiem sapit, non credere affirmanti. Sed si ex medicorum relatu, & nonnullis signis deprehendat aliquid esse admixtum imaginationis & otii, tunc caute procedendum. *Non facile damnandus.*

1 Itaque etiam sic affecto magnum ostendat compassionis affectum, consulat medicos, & deinde eos secreto interroget. Et quidem initio bonum erit, si infirmus à medicis ipsis animetur, bona spe recuperandæ cito sanitatis; deinde ab Infirmario, & aliis domesticis: tum suscipienda est illius cura diligenter per ali- *Compatiendum sic affecto.*

quot

quot dies, illique ſpes facienda, fore ut brevi melius habeat, ita ut paulatim ipſemet hanc cogitationem deponat, aſſeratque ſe jam melius habere: quod non ſemel in nonnullis contigit.

Quid cum infirmitas non apparet.

2 Si pergat, & infirmitas non appareat, ſed prætexat ille defectum quemdam virium, & magnam capitis fatigationem, & hujuſmodi alia, in quibus ſe diu fuiſſe affirmet; tunc major etiam piæ compaſſionis affectus oſtendendus, addendaque illa, quæ ipſemet putet fore ſibi utilitati, puta deambulatio frequentior, particularitas aliqua parui momenti in cibo, potu, ſomno, &c. Vbi vero per aliquot dies ita fuerit cum caritate & ſuavitate tractatus, ut facile ſibi perſuaſerit Superiorem ex caritate agere; expedit illi proponere, an non vita illa otioſa moleſta illi ſit & melancholiam generet? affirmabit ſine dubio. Interrogandus, quid ergo cuperet, quid putaret fieri poſſe, quod juvaret? inveniet aliquas relaxationes & recreationes extraordinarias: ex iis aliquæ reiiciendæ, ſed cum ſignificatione compaſſionis, tamquam impedientes aliorum occupationes & miniſteria; videbit enim etiam aliorum habendam eſſe rationem: nonnullæ bono aliquo colore, præſertim tamquam ipſi minus commodæ declinandæ: aliquæ, licet non neceſſariæ, pia quadam indulgentia concedendæ.

Alia remedia adhibenda.

3 Curandum contra quam in vere indigenti-

gentibus fieri debet, ne alii converſationibus & confabulationibus ejus otioſitatem nutriant: ſed relinquatur ſolus, ut vel faſtidio victus legat aliquid vel faciat, & ab otio incipiat abhorrere.

4 Interrogetur, quid magis ſibi nocere experiatur, quod genus occupationum moleſtius ferat. Dicet duo vel tria: abſtineatur ab illis, inveniantur aliæ occupationes, quibus ſenſim vel ad levandum tædium, vel ad minuendum faſtidium non inuitus occupetur: vix enim fatebitur ſe ad omnia inutilem. *Aliæ dentur occupationes.*

5 Petatur contra, quænam illi videantur poſſe ſine magno ſui detrimento ab eo attingi: & illa experiatur, videat quomodo ſuccedant, animetur, detur aliquis adjutor, minuatur conſuetæ tempus occupationis: ſi non poteſt per duas horas, occupetur per unam: ſi à confeſſionibus abhorret, interrogetur an in ſtudio concionum, an in docenda doctrina Chriſtiana, an in aliquo exteriorum officio poſſit occupari, & paulatim eo deducendus, ut aliquid aggrediatur. *Et quas ferre poſſet.*

6 Vbi aliquod tempus effluxerit, poterit ſuaviter moneri, ut videat, ne cum plura forte præſtare poſſit, privet ſe, Societatem, & proximum eo fructu, qui ex illius laboribus colligi poſſet. Negabit: urgendus ſuaviter, ut tentet ſaltem ad breve tempus. *Poſt aliquod tempus urgendus ſuaviter.*

7 Paulatim vero, poſt exhibitam compaſ- *Quid poſt longanimitatem.*

ſionem

ſionem & longanimitatem, ex temporis ſpatio & experentia magis habebitur, unde poſſit acrius extimulari & moveri; ne etiamſi vera ſit ſecundum rem debilitas, habeat forte aliquid imaginationis admixtum: adferenda autem erunt exempla; fuerunt enim patres maturi, pii & graves, qui hujuſmodi morbo laborarunt, qui poſtea credentes medicis, ſola obedientia curati ſunt. Nec defuit, qui ex apprehenſione tenaciori putaret ſe homicidam futurum ſui, ſi medicis in victu, & cura ejus, quam prætendebat, infirmitatis, obtemperaret. Aſſerebat enim ſe tam evidenter de vita periclitari, ſi medicis acquieſceret, ut nulla ratione id, ſalva conſcientia, poſſet: quem cum Superior, adhibitis etiam Theologis, juberet ſecurum eſſe, & deponere ſcrupulum, quem in ſe ſuſciperet, acquievit tandem, & Deo juvante, curatus eſt.

Obloquia cetererum coercenda.

8 Sed & illud animadvertat Superior, ne domi obloquantur aliqui contra illum, ne morbum triſtitia exaggerent; neque contra ita oſtendant ſe credere, ut illum in ſua imaginatione confirment; ſed ſemper ita loquantur & ſentire ſe oſtendant, illum eſſe virum talem, cui credere debent; fore tamen, ut animatus plus poſſit; adhibeat curationem, credatque medicis, Superiori acquieſcat, ſibique perſuadeat, occupationibus moderatis magis excitari, & juvari naturam, quam opprimi. Quid faciet, cum otio marceſcet? erit ſibi ipſi gravis:

&

& alia, quæ in hanc ſententiam cum modeſtia, & ſignificatione compaſſionis adferri utiliter poterunt.

9 Poſtremo, ſi aëris mutatio tamquam utilis ab ipſo apprehenderetur, Provinciali ſignificandum, quam etiam medici valde commendent; polliceanturque ex hac mutatione fore omnino, ut vires reparet. Sunt enim melancholici in impreſſionibus, & apprehenſionibus mirabiles: & fieri poſſet (quod non ſemel contigit) ut nulla vere facta in corpore mutatione, exiſtimaret ſe ex illa loci mutatione plane reſtitutum, & aggrederetur magna. Si vero ſit in loco, unde etiam difficile avellatur, tunc medici urgeant magis loci mutationem, & forte ſtatim dicet, ſe melius habere ubi eſt, & incipiet aliquid facere, ne cogatur inde diſcedere, ubi libenter habitat. Hæ ſunt infirmitates humanæ, tolerandæ patienter, & curandæ ſuaviter. *Cœli mutatio.*

Ten-

Tentatio contra institutum, & aliquot Regulas, quæ non placent.

CAPUT XIII.

Hujus morbi difficultas.

MORBUS hic plane periculosus est, & valde curatu difficilis, præsertim in antiquioribus. Itaque investigandus est diligenter, & detegendus solerter, & accurate curandus; solent enim hujusmodi homines morbum alte celare, & nisi occasio aliqua quasi non advertentibus aliquid extorqueat, vix se prodent, nisi cum iis, quos potuerint subodorari ejusdem esse sententiæ.

Oratione juvandus.

1 Ante omnia igitur tamquam pro graviter & periculose ægrotante orationes indicendæ domesticis, tum cura ejus infirmi suscipienda diligentissime.

Hortandus ad se aperiendum Superiori.

2 Curetur itaque in primis, ut sese confidenter aperiat, dicatque quibus in rebus Instituti tentationem patiatur; an fuerit illa diuturna, quâ occasione orta, quibus accidentibus aucta; an dubia sua cum aliquo communicaverit, præsertim Superiore; quomodo & in quibus ei satisfactum; quid nunc est, quod eum maxime angat, ne dubitet se sincere manifestare. Forte enim aliqua eum affligunt, quia falso apprehen-

apprehendit: forte quia modum ille tractandi non intelligit (id enim multis contingit, qui non tam veris, quam animo conceptis & apprehensis difficultatibus in rebus torquentur hujusmodi) nec dubitet Deo adjutore, posse si demonstretur, spinam evelli, quæ pungit occulta: non esse eum vel solum, vel primum, qui talia passus sit. Sed quoniam non omnes Superiores eam habent Instituti notitiam, aut prudentiam, ut satisfacere possint; & occurrentes objectiones sive intellectu illarum rerum, sive praxi commode diluere; omnino expedit, nisi esset Rector maximi Collegii vir prudens, gravis, & in his versatus, cum infirmum ad Provincialem mittere.

3 Vbi aperuerit ille morbum, dicet forte ea, in quibus fere tales impingere solent; scilicet, non probari sibi diversitatem graduum, Professionis dilationem, tam amplam Superiorum potestatem, reddere rationem conscientiæ, manifestationem defectuum & ceterorum per quemlibet qui extra confessionem ea sciret. Hic ergo Superior aggrediatur hominem, ponatque ei ob oculos morbi gravitatem, ut sciat, nisi diligenter curetur, non magis eum futurum in Societate quietum, vel forte etiam perseveraturum, quam si Carthusianus aliquis. v. g. moraretur inter Franciscanos, cujus Religionis nullam sensit, aut adhuc sentit vocationem. Itaque accin-

Detegenda morbi gravitas.

Docendus de singulis.

gat-

gat se ad opus, dicatque primo, an hæc omnia intellexerit biennio Novitiatus, an in tot renovationibus Votorum. Respondebit haud dubie se vidisse, sed tunc non bene percepisse, postea autem apertis oculis plenius perspexisse. Sane videat, ne nunc male apertos habeat,
Gen. 3. sicut primi parentes ad videndum suam confusionem. Vere enim carnis prudentia ad male videndum ejus aperuit oculos, quos innocentia felicius clauserat, aperiendos ad ea, quæ sunt Spiritus Dei. Et certe ita contingit, ut remoto lumine sancti Spiritus, & vocationis, quæ omnia in suis, verisque coloribus apprehenderat, nunc resumpta lucerna carnalis & naturalis intelligentiæ, non eodem modo videat. Quare hoc potius deflendum, resumen-
Rom. 8. 6. dumque primum lumen: *nam & prudentia carnis mors est:* & in lucerna propriæ naturæ, quæ semper seipsam quærit, quæ mortificationis, abnegationis, & perfectionis sunt, pulchra & lucida, uti sunt, apparere non poterunt: quippe
2 Cor. 1. cum Apostolus animalem hominem asserat, ea quæ sunt Spiritus Dei, percipere non posse, quia stultitia est illi. Et vere ac sapienter à
Cassian. Collat. 18. c. 3. Piammone dictum est apud Cassianum: *Numquam rationem veritatis intrabit, quisquis à discussione cœperit erudiri: quia videns eum inimicus suo potius, quam Patrum judicio confidentem, facile in id usque propellit, ut etiam illa, quæ maxime utilia ac saluberrima sunt, superflua ei videantur & noxia.*

Atque

Atque ita præſumtioni ejus callidus hoſtis illudit, ut irrationabilibus definitionibus ſuis pertinaciter inhærendo, hoc ſolummodo ſibi ſanctum eſſe perſuadeat, quod rectum atque juſtiſſimum ſuæ tantum obſtinationis errore cenſuerit.

4 Oſtendendum, fere hæc omnia non eſſe in Societate nova, uſurpata eſſe à ſanctiſſimis Religionum Fundatoribus, & antiquiſſimis Patribus: adducenda loca Sanctorum, Baſilii, Benedicti, Auguſtini, Pachomii, Caſſiani. Quod ſi quibus minus probantur, ii perfectionem Inſtitutorum, & religioſæ exercitationis, imperfectorum hominum moribus & deſideriis metiuntur, ut quadam veluti Lesbia regula, non pulchrum & rectum, ſed deforme potius & diſtortum, ſi non ruinoſum plane conſtruant ædificium. *Oſtendendum non eſſe nova in Societate.*

5 Addendum, fuiſſe hæc ſæpius non ſolum à Societate univerſa in generalibus Congregationibus, atque à tam multis Patribus doctrina & religione præſtantibus examinata, ſed etiam Summorum Pontificum, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ juſſu, non ſemel diligentiſſime perpenſa. Et nuper Sixti V. fel. rec. qui nonnullis Theologis, & graviſſimis Cardinalibus cum examinanda dediſſet; illique noſtris reſponſis auditis, & ſcripto traditis, etiam accurate examinatis, ad Pontificem retuliſſent, nihil plane ille immutavit. Imo vero Gregorius XIV. ſanctæ mem. qui ei ſucceſſit, ampliſſimo *A Congregat. gener. & a Summis Pontificibus approbata.*

 di-

diplomate ea explicavit, & confirmavit.

Investiganda radices. 6 Examinet radices, unde hæc displicentia oriatur, & inveniet nonnullis in rebus esse ex falsa intelligentia. Hæc declaranda, & abigendæ tenebræ, quæ mox disparebunt. In nonnullis plane ex malo affectu, superbiæ v.g. non placet diversitas graduum, quia vult esse Professus: non manifestatio conscientiæ, quia esse vellet occultus: non deferri ab aliis, quia nollet opinionem minui. Denique percurrat singula, & hoc ipso se judicet, quo videt, unde proveniat. Illud etiam consideret, si radices maneant inquietudinis, nihil referre an hoc vel illo objecto turbemur. Satis enim apparet in aliis Religionibus, ubi nonnulla quæ apud nos sunt, non habentur, plurimos esse plusquam male contentos, alios manifeste apostatare: itaque non hæc, quæ illi displicent, in causa sunt; sed radix ipsa interior, quæ si sanetur, salva erunt omnia. Quod in nonnullis manifeste constat, qui cum turbati multa ex iis improbarint, ubi collecto spiritu conspicere potuerunt, tranquillo animo usque ad finem perseverarunt.

Promissio facta Deo & pactum cum Societate. 7 Dicat sibi ipsi, quoties, Beatissima Virgine & Angelis testibus, hæc Deo promiserit, an non cum Societate pactum inierit, firmans etiam Scriptura, se contentum esse omnia servare; an nunc liceat in re tam gravi promissis non stare, sine quibus numquam fuisset

in

in Societatem admissus, ut post tot annorum spatia renuat, seque affirmet quietum esse non posse?

8 Suaviter docendus (quod certe manifestissime demonstrari potest) quantopere hæc valeant ad spiritualis vitæ profectum, & omnimodam abnegationem, quam, si mentiri nolit, in sua vocatione quæsivit. Percurrendum per singula, & ita eorum omnium speciositas & pulchritudo elucidanda erit, ut ejus animum suo splendore alliciant. Quod certe possunt mirifice: ut in iis apparet, qui gratia vocationis illustrati ea perspiciunt in lumine Dei. *Quantum valeant.*

9 Dicet forte, non tam hæc in Instituto & legibus IGNATII, quam in praxi displicere ei, quod male à Superioribus practicentur. Sed primo injuriam irrogat sanctissimo Fundatori: an enim ille non vidit, eas leges hominibus, & pro hominibus, & ab hominibus administrandas se tradere? Vidit utique, nec ignoravit, posse interdum errari: sed rursus, posse sancte tractari. At ejusmodi leges condere, quæ Angelis, non hominibus conveniant, hominis fuisset minime prudentis, nec Dei Spiritu pleni, quales Religionum Fundatores esse oportet. Quod si non leges illas, quasi usu ipso minime faciles & commodas accuset, sed aliquorum Superiorum praxim; jam non Institutum, sed personæ displicent: *Solvuntur objectiones contra Institutum.*

de quibus alia ratio eſt; & in quibus, retenta Inſtituti puritate, emendari poſſunt quæ deſiderantur. Secundo, Cur tam multi viri graviſſimi & doctiſſimi ſunt, qui integritatem hujus adminiſtrandæ legis collaudant, & Deo gratias hoc nomine agunt? cur & ipſi hæc mala non vident? cur ipſemet infirmus, ſi de ſua cauſa non ageretur, tam oculatus non eſſet? at in propria cauſa, & in ſe judicando, quam proclive eſt falli? Deinde hortandus, ut dicat in particulari: & in ſingulis ei ſatisfieri poterit, niſi malit protervire; modo illud ſtatuat, quod negare non poterit, judicium de ſufficientia, talentis, virtutibus, non modo in iis, qui ſe plane totos Deo & Religioni tradiderunt, ſed ne in ſæcularibus quidem cujuſcumque ſtatus, non poſſe eſſe penes eum, de quo agitur. Ad cetera omnia facillima eſt reſponſio.

Spiritualibus exercitiis juvandus.

10 Hortandus, ut præmiſſis aliquot exercitiis ſpiritualibus, præſertim de beneficio vocationis, & obligatione ad perfectionem, paret ſe ad generalem confeſſionem: benigne animandus, difficultates molliendæ, non omnes futuras quas ſuſpicatur; ſed ut in rebus humanis contingit, ex decem vix duæ orientur: ſe etiam paratum ad illum juvandum, & conſolandum. Denique oſtendat revera multa apprehendi difficilia à longe, quæ re ipſa non ita ſunt. Se etiam pro ſua virili amanter explanaturum, ubi potuerit.

11 Pro-

11 Prohibeatur omnino, ne hos conceptus cum aliquo communicet, tum propter privatam suam utilitatem, tum etiam propter communem. Quod si tamen faceret, vel inquietum post hæc omnia se ostenderet, Præpositus Generalis tempestive monendus erit. *Interdicendum ne aliis communicet.*

Tentatio contra Superiorem, cum aversione & diffidentia.

CAPVT XIV.

1 ANTE omnia tollenda quædam tentatio est ab ipso Superiore, ne putet hujus infirmitatis culpam totam esse in infirmo: debet enim credere, posse etiam in se ipso non exiguam esse partem, & si non committendo aliquid, quod etiam interdum evenit, saltem omittendo: vel si in re non peccavit, potuit forte in modo peccare. Existimet ergo etiam se debitorem esse, examinet causas, & corrigat quod in se est, memor præcipue illius sententiæ D. Gregorii ad Bononem Abbatem: *In correctione hunc esse ordinem noveris observandum, ut personas diligas, & vitia persequaris.* Et quod paulo post addit: *Sic vulnus debes abscindere, ut non possis ulcerare quod sanum est: ne si plus quã res exigit, ferrum impresseris, noceas cui prodesse festinas.* *Quid in se disquirat Superior.* Lib. 9. ep. 8.

Qua via tenenda à subdito hanc suspicionem tollendi. Pastoral. p.2.c.8.

2 Cum videat infirmum à se aversum sanari non posse, nec medicamenta admittere, nisi suspicionem deponat; faciendum omnino, quod idem Sanctus Pater monuit, ut Pastores dilectionem suam quasi quamdam viam faciant, per quam corda audientium ad amorem Conditoris sui introducant. Difficile quippe est, ut quamlibet recta denuntians prædicator, qui non diligitur, audiatur. Ergo quæcumque monita, quæcumque remedia adhibeantur, nihil illi proderunt: imo interdum nocent magis, quia putat ille ea omnia non ab amore, sed aliunde proficisci.

Superior ferat Subditi imperfectiones.

3 Itaque si quid murmuret, aut conqueratur contra illum, factus velut homo non audiens, caveat diligentissime, ne aut cum eo, qui detulit, aut cum alio quopiam ita loquatur, ut ostendat se etiam vulneratum, aut ita rem exaggeret, ut dicat, hæc tolerari non posse, omnino illum severe castigandum; non esse tales dignos, qui in Societate retineantur, & hujusmodi alia. Sed cum mansuetudine semper illud potius: Doleo bonum fratrem in hæc prorupisse, præsertim cum Superioris personam teneo: cuperem omnino suspiciones has evellere ex ipsius animo: ex passione vehementi ista dixit: compatior illius infirmitati, cum præsertim hæc, quia in alios redundant, & scandalum pariunt, aliquo remedio indi-

indigeant : oremus pro illo : videamus quid consilii capiendum : sanare eum potius, quam humiliare cupio.

4 Aggrediatur eum in spiritu charitatis, capiens hoc modo vulpeculam, id est, detra-ctorem, & capiat Domino, hoc est, lucretur in lenitate fratrem suum in Christo. Qua de re cum egregie dicat S. Bernardus, verba illius, ut aptissima, apponam. Explicans enim verba illa Canticorum : *Capite nobis vulpes parvulas*, hæc attexit : *Pessima vulpes, occultus detractor ; sed non minus nequam, adulator blandus. Cavebit sapiens ab his. Dabit operam sane quod in ipso est, capere illos qui talia agunt ; sed capere beneficiis atque obsequiis monitisque salutaribus, & orationibus pro his ad Deum. Non cessabit istiusmodi carbones ignis congerere super caput maledici, & item super adulatoris, quousque (si fieri potest) & illi invidiam, & isti simulationem de corde tollat, faciens mandatum Sponsi dicentis : Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas. An non tibi captus ille videtur, qui suffusus ora rubore, quippe proprium erubescens judicium, ipse suæ confusionis & pœnitudinis testis est, sive quod oderit hominem amore dignissimum, sive quod dilexerit tantum verbo & lingua eum, à quo se diligi opere & veritate vel sero expertus est? Captus plane, & captus Domino, secundum quod nominatim ipse expressit, Capite, inquiens, nobis. Vtinam ego omnes adversantes mihi sine causa, ita capere possim,*

Spiritu charitatis juvandus.

Serm.63.in Cant.

Cant.2.

Rom.12.20.

1.Ioan.3.18.

possim, ut Christo eos vel restituam, vel acquiram.

De murmurationibus contra Superiorem per alium monendum.

5 De murmurationibus & aliis, quæ ipsum Superiorem attingunt, melius est, si per alium moneatur, præsertim Confessarium, & Præfectum Spiritualium; à quo paterne ostendatur illi macula, & aliorum offensio: interdum à Ministro, nonnumquam etiam, si ipse aderit, à Provinciali valde serio, indicando scandalum, & culpæ gravitatem. Ipse vero Superior multa, quæ ad se pertinent, ostendat se nescire. Si enim intelligat is, qui offendit, illa ad Superioris notitiam pervenisse, vix poterit sibi persuadere, Superiorem non esse propterea exulceratum, & erga se male affectum.

A gravioribus Patribus juvandus.

6 Interdum Provincialis, ipse Rectoris Admonitor, Spiritualium Præfectus, vel aliquis ex gravioribus, cui præsertim tentatus confideret, indicent illi hanc opinionem vere ex falsa apprehensione conceptam, majoris esse damni, quam ille putet: hanc nisi deponat, cum futurum semper inquietum: obedientiam numquam esse posse, qualem Deus & Constitutiones exigunt. Si Superior non taceat, monita salutaria verti ei in venenum; si taceat, quotidie in deteriora lapsurum: videat quid agat, & sibi consulat. Offerat præterea qui tentatum sic juvare aggressus est, se cum Superiore acturum efficaciter, ut illum amanter amplectatur: sperare se, non futurum hoc difficile, quod noverit bonam Superioris voluntatem

tatem erga illum, quam ſignis & verbis ſibi frequenter oſtenderit. Proinde cum egerit, ſe relaturum. Agat, deinde magis confirmet, animet, ut omnino per ſe adeat Superiorem, eique penitus aperiat vulnus, manifeſtet ſuſpiciones omnes, omnes querelas; polliceri ſe, libenter illum audiendum, atque omnino disjectis umbris fore omnia lucida & pacata. Sed ille non facile ad id adducetur, objiciens Superioris erga ſe averſionem cognitam, duritiam, verborum aſperitatem, denique verendum, ne congreſſus hic accendat potius, quam extinguat humores. Non ideo ceſſandum, ſed ſæpius is erit urgendus, ut ſaltem vocatus eat, modo revera Superior ſe ad dulcedinem compoſuerit.

7 Vbi ventum fuerit ad colloquium, invitet eum Superior hilari fronte, ut omnia aperiat, quia alioqui numquam pacem inveniet: polliceatur fructum, promittat ſe, ſi quid revera in eo deſideretur, facile mutaturum, quia non alio animo, quam ex charitate fecit. Si quid vero ex ſiniſtris & falſis imaginationibus ortum habeat, ſe dilucide oſtenſurum, etiam adhibitis teſtibus, ipſum falli. Deinde ſinat eum motus animi ſui aperire, licet verbis incompoſitis & acerbioribus; nec tam illa attendat, quam infirmitatem. Vbi ſe aperuerit, excipiat eum ſuaviſſime, incipiat docere in ſingulis, in hoc & illo penitus eum falli. Dicat *Quomodo ſe gerat Superior in colloquio.*

quæ

quæ fecerit contra pro illo, citet in hoc aut illo facto testes talem vel talem: si in hac vel illa re aliquid negavit petenti, non potuisse aliud fieri. Si iniunxit pœnitentias, non fuisse nisi ordinarias. Si exploravit, vel aliquid de illo voluit sciscitari, fuisse conscientia coactum propter ea, quæ referebantur; quæ licet facile non crederet, tenebatur tamen ut pastor quærere. Si ostendit in nonnullis minorem fiduciam, quod non ei hæc aut illa injunxerit, vel fuisse quia externi alium petebant nominatim, vel quia genus illud negotiorum ob naturam ejus & præsentem statum, minime crederetur illius spiritui profuturum; vel quia nostri vel externi offendebantur ejus agendi modo. Polliceri se omnem charitatem, omnem fiduciam: incipiat ipse mutare modum, & videbit quanta illum Superior charitate complectatur. De his autem, in quibus mutare debet, melius esse ut redeat commodius auditurus, longiorem fuisse sermonem: interim oret uterque, & veniat ipse animatus ut audiat, nam ex amore fore omnia. Non minus quippe diligit charitas, cum monet & obiurgat, quam cum blanditur ac fovet: sperare in posterum omnia meliora. Hæc omnia fiant tamquam à patre, blande & amanter: & omnino caveat Superior disputationes & altercationes: hoc enim minuit auctoritatem, & gignit majores amaritudines. Addat præterea super omnia

(si

(si forte contigerit eum aliqua contra ipsum Superiorem dixisse, quæ putet relata Superioris ipsius animum pupugisse) ut sibi certissime persuadeat, nihil in ejus animo propterea amaritudinis resedisse; imò se tanto magis à Superiore diligi, à quo impensiora charitatis signa experietur; quique nullam aliam hujus dilectionis compensationem petit, nisi ut se ille in posterum sincerum fratrem exhibeat, & cum magna fiducia tamquam ad patrem accedat, fore sine dubio ut ejus fiduciæ Superioris facta respondeant.

8 Vbi cœperit remitti febris ardor, moneat illum de gravioribus, excusans tamen quoad potest, vel aliquam imprudentiam, vel intentionem ejus. Inculcet aliorum offensionem, nostrorum & externorum, qui sæpe conquesti sunt. Commemoret aliqua bona quæ fecit, addens cur maculam inferat, cur multa bona impediat, quæ præstare posset. Admisceat aliqua leviora errata, quæ ostendat, se nihili facere: doceat tamen quam facile, & quanta cum laude ac merito illa vitare potuisset. *Post de gravioribus monendus.*

9 Injungat ut deinceps frequentius eum adeat: hoc enim sibi futurum gratissimum: communicatio enim nutriet fiduciam & amorem: non dubitet se diligi ut filium carissimum; utinam paterent corda, sic enim evanescerent cuncta, quæ hanc suspicionem, & *Hortetur ut Superiorem frequentius adeat.*

diffi-

diffidentiam ingenerant: & ne putet se verbo & lingua tantum diligi, experiatur, ut videat se diligi etiam opere & veritate; proponat quæ cupit. Si possit sine majore incommodo, concedat Superior alacriter: si habeat difficultatem in iis concedendis, tunc infirmo præmonito, communicet cum Admonitore, vel Consultore: qui si annuat, nec manifestum sit incommodum, concedet: si neget, excusabitur, quia aliorum etiam judicio permittendum non erit. Si per aliquem, cui magis fidat, velit agere cum Superiore, poterit initio indulgere: interdum tamen si res ejusmodi sit, ut concedi debeat, significandum Interpreti, ut is qui petit, Superiorem adeat, Superiorem sine dubio facturum quod petitur.

1.Ioan.3. 18.

Quomodo credenda quæ referuntur.

10 Et si vigilandum est Superiori, cum iis maxime, qui majori indigent cura; videat tamen cum hoc infirmo quæ & quibus de eo credat: audiat quidem, sed perpendat omnia: proclive enim est, ut de eo, qui non recte ambulat, de quo putant Superiorem non habere optimam opinionem, esseque inter eos vicissim aliquam offensionem, multa ad eum deferantur non ita explorata, interdum etiam exaggerata. De iis, si absque diligenti cautela infirmus moneatur, mirum quantopere noceat, quantopere hinc morbus crescat; quantam occasionem sumat is, de quo agitur, infirmandi cetera, quæ obiiciuntur; accusandi Superio-

rio-

riorem nimiæ credulitatis, quam etiam ex amaro affectu erga se proficisci & credet & prædicabit.

11 Hoc ipsum ei, cum arguitur, prædicendum, hæc quidem esse delata, se tamen non facile credere quæ dicuntur: cupere proinde ab eo cuncta cognoscere, idque ne putet ille, se ex præjudicio damnatum, quod caveat diligenter Superior ne præ se ferat. Et quamuis alioqui de re constaret, audiat tamen antequam damnet; efficiatque, ut intelligat ille, sibique plane persuadeat (quamvis pro ratione sui officii, & pro bono subditi, atque communi, necessario audiat & investiget) tamen sibi gratius longe futurum, si innocens, quam si culpabilis inveniatur. Quis enim pater, qui filii culpa vel infirmitate audita, non libentius inveniat unde gaudeat, quam unde puniat? *Ut se gerat. cum defectus deferuntur.*

12 Iniungat illi aliqua, quæ sine magno detrimento poterit: mittat interdum, si id ille præstare poterit, ad concionandum; ad exhortationes monialium, ad negotium aliquod cum Prælato, vel aliquid aliud transigendum; ne arbitretur omnino sibi ex diffidentia ad omnia ostium occludi. Hæc tamen non ita ordinarie fient aut frequenter, ut incommoda incurrantur vel familiaritatis cum Principibus viris, vel quasi ejus personæ nimiæ approbationis, quæ postea Societati, si res non bene suc- *Ejus opera & quomodo utendum.*

ſuccedet, aliquando nocitura ſit (nam hujuſmodi homines ſolent interdúm noſtris contra nos armis & teſtimoniis pugnare) ſed prudenter & per intervalla tantum, ne ille putet ſe penitus abjectum. Poſtea, ubi rationem reddiderit rei geſtæ, laudandus erit & animandus; hæc enim valde conciliant animum, & ſuſpiciones evellunt.

Omnia Superiora tentanda.

13 Poſtremo nihil prætermittat per ſe, & per alios idoneos, quod ad eximendas ſuſpiciones, & gignendam amoris ſui opinionem facere poſſit: certus, niſi hoc fecerit, nulla medicamentorum genera profutura: memineritque ſententiæ D.Gregorii, quam Sanctus ille Pater, & ex longa experientia didicerat, & ex Sacris litteris exemplo confirmat Apoſtoli; qui objurgaturus graviter Corinthios, ita eos ante laudavit, ut poſt plurimas laudes intulerit, *Ita ut nihil vobis deſit in ulla gratiâ.* Sed, ut Sanctus hic ait, *prius ſuperborum brachia ſtuduit per blandimentorum vincula religare, ut poſtmodum potuiſſet vulnus ſuperbiæ ferro correptionis incidere. Erant profectò in Corinthiis & quæ laudari debuiſſent, erant & quæ argui. Peritus itaque medicus prius ſana membra, quæ circa vulnus erant, laudando palpavit; & poſtmodum putridum ſinum vulneris feriendo transfixit.* Hactenus Beatus Gregorius.

1. Cor. 1.7. Lib. 24. moral. c. 9.

Sæ-

Sæcularitas, & aulicismus insinuans in familiaritates, & gratiam externorum.

CAPUT XV.

Quem faciem induat aulicismus.

MORBUS hic in Societate & intra & extra periculosus est, & istis qui eum patiuntur, & nobis fere nescientibus paulatim subintrat, specie quidem lucrifaciendi Principes, Prælatos, Magnates, conciliandi ad Divinum obsequium hujusmodi homines Societati, juvandi proximos, &c. Sed revera quærimus interdum nos ipsos, & paulatim ad sæcularia deflectimus. Quare diligenter prævenienda sunt mala, & initiis occurrendum.

Signa aulicismi.

1 Attendenda igitur signa, quibus dignosci morbus hic possit. Ea autem inter cetera non obscure illum indicant, si quis frequentius illos adeat: si, cum abstinet, sentit desiderium præsentiæ, & congressus illorum: si eorum rebus & negotiis tamquam propriis se affici sentiat: si libenter amplectatur negotia sæcularia: si Superiore inscio tractet: si hujusmodi Principes & Magnates sibi, non Societati conciliet: si observantia & obedientia incipiant illi sordescere: si Societatis ministeria, & quæ minus

ſpecioſa videntur, leviora putet : ſi ſe factum arbitretur ad magna : ſi paupertatem noſtram incipiat moleſte ferre, quod commoditates & curioſiora requirat : ſi noſtrorum converſationem, præſertim ſimplicium, aſpernetur : ſi Superiorem hæc monentem, quaſi malevolum & invidum iniquius ferat. Hæc enim & hujusmodi ſi adſint, quidquid decepta & deceptrix illius intentio huic polliceatur, certum eſt morbum illius animum occupare.

Indicanda pericula.

2 Indicanda erunt ei pericula. Nam obedientia, fraterna unio, ſimplicitas religioſa, devotio, & conjunctio cum Deo, amor erga Societatem, zelus animarum, & plurimæ aliæ virtutes manifeſte periclitantur. Vix enim credi poteſt, quam hic homo immutetur : & brevi, cum minime ſentiet, inveniet & dolebit ſe alium. Vnde in quinta Generali Congregatione tam ſerio ea de re actum eſt, ut videre eſt Canone 12. & 13. qui maxime ſervandi.

Statim amovendi hujuſmodi homines.

3 Avellendi hujuſmodi homines tempeſtive bono aliquo nomine : quia ſi incipiant altiores radices extendere, non poterunt ſine magna Principum offenſione divelli. Quare Superiores locales moneant tempeſtive Provinciales ; qui ſi videant difficultatem, conſulant Generalem. Denique non ſint Superiores hac in re negligentes, ſi conſultum Societati volunt.

Quid quando ſe excuſant.

4 Si excuſant ſe, quod Principes urgeant, hor-

hortandi serio, ut ipsi tamquam sua sponte fila præcidant; quod si voluerint, haud dubie suaviter id facient: tantum caveant, ne videantur, cum contra sentiant & cupiant, id circo id facere, quia Superiores volunt, & quia hoc nomine ab hominibus Societatis male excipiantur. Si enim hoc modo fiat, nocet potius causæ & Societati, quam prosit, & Principum animos valde exulcerat. Quo fit, ut hæc eo modo pertractare, hominis sit nec obedientis, nec Societatem amantis, cum hæc incommoda manifeste videat.

5 Occupandi erunt diligenter in ministeriis, tum quod in his fructuosius proximis, tutius sibi, & majori cum Societatis ædificatione versentur; tum ne tempus suppetat hujusmodi visitationibus, & inutilibus colloquiis. Visitationes etiam interdum diserte negandæ, ut in Instructionibus cavetur impressis. *Occupandi in ministeriis.*

6 Publicæ etiam in Refectorio reprehensiones monebunt eos religiosæ humilitatis, ut aulicismum quoquo modo interrumpant: quare circumspecte & opportune suo tempore adhibendæ. *Publice reprehendendi.*

7 Monendi subinde, rem esse plenam invidiæ apud externos, Societatem hoc nomine male audire, conflari multorum in nos odium, inter nostros etiam nescio quid inæqualitatis offendere: hortandi ut prudenter de- *Monendi de periculis.*

clinent; ſuggerant nonnullis in rebus Principibus ipſis aliquos alios noſtros vel externos, prout res feret, ne videantur noſtri omnia movere.

Etiam externis denegandi.

8 Externis, qui vel ſua ſponte, vel etiam ab hujuſmodi noſtris miſſi, Superiorem urgent, ut illis hoc vel illud negotium demandet, modeſte negent, prætexentes Principis ipſius offenſionem, Societatis decreta, negotii ſæcularitatem, aliorum odium, & hujuſmodi multa, quæ impediunt ne Superior poſſit hoc probare, ſi id illi faciant, tantum abeſt, ut poſſit injungere.

Generalis quoque monendus.

9 Poſtremo quoniam morbus mixtus eſt ex effuſione ad exteriora, & amore excellentiæ, de quibus diximus cap. 6. & 7. applicet Superior pleraque remedia ex illis, & Generalem admoneat.

Pertinacia & durities Iudicii cum contentione.

CAPVT XVI.

In ſpeculativis adhibendi Doctores. Exam. c. 3. §. 10. & 11.

1 SI fuerit in ſpeculativis, adhibeat Superior judicium aliquorum Doctorum. Et ubi is fuerit diligenter auditus, imponat ei ſilentium juxta obligationem Conſtitutionum,

nec

nec ſinat longius progredi, alioqui nec pauca nec parva ſequuntur incommoda.

2 In practicis moneat illum, hoc fere naſci ex ſuperbia, qua velit aliis videri doctior vel ſuperior, & neſciat cedere; vel ex tenuitate judicii, quod non apprehendit ſaltem non eſſe in rebus moralibus tantam evidentiam, ut non modo ſit habenda ratio etiam judicii aliorum, ſed etiam prudentiores proprio confiſi judicio, decepti praviſſime fuerint. *In practicis de quibus monendi.*

3 Doceat eſſe interdum quæſtiones de nugis & rumoribus, qui narrantur: quam vero indignum ſit religioſo homine de iis certare, & caritatem lædere, facile quivis intelligit. *Nugas interdum eſſe doceat.*

4 Monendus quod Caſſianus ait, Sicut inter carnales de terrenis ſubſtantiis, ita inter ſpirituales pro diverſitate intellectuum oriri diſcordiam. Legat proinde diligenter egregiam ejus loci doctrinam, præſertim à cap. 6. uſque ad 12. Si vero ſit Coadjutor, dicat illi Superior vel Præfectus aliqua in hanc ſententiam. *Hortandus ad Caſſianũ legendum.* Caſſia.coll. 16.à c 6. uſque ad 12.

5 Adhibeat remedia communia orationis & examinis particularis, aſſumendo levem aliquam pœnitentiam, quoties in leviora inciderit. *Communia remedia adhibenda.*

6 Ne contentiones hujuſmodi permittantur impune, dentur reprehenſiones publicæ in Refectorio cum admonitionibus, quæ alios etiam juvent. Et ſi Miniſter vel aliquis Pater ex gravioribus adeſſet, cum hæc contingunt, *Non abeant impune.*

posset commode sermonem ad alia transferre, & fratrem opportune monere.

Quomodo juvandus non emendatus. 7 Si quis monitus non emendaretur, assignandi essent maturiores & magis spirituales, cum quibus in recreatione ageret, ne ibi contenderet.

Quid cum res est cum Superiore. 8 Si res fuerit cum Superiore, jam defectus est Obedientiæ; proinde adhibenda remedia, quæ in tertio capite.

Perturbatio pacis, & seminatio discordiarum & jurgiorum.

CAPUT XVII.

Morbi gravitas consideranda. 1 ANTE omnia plurimum proderit, si gravitas morbi, quæ à plurimis parvipenditur, diligenter ab infirmo nec semel aut perfunctorie perpendatur. Consideret itaque quam multa, quam gravia, quam exaggerate de peccatis linguæ Scripturæ sacræ loquantur: nam præter ea, quæ D. Iacobus Apostolus (*Iac. 3.*) tam graviter tertio capite suæ Epistolæ posuit (ut linguam appellet universitatem iniquitatis, & asserat maculare totum corpus, & inflammare rotam nativitatis nostræ, inflammatam à gehenna) in libris Proverbiorum & Ecclesiastæ frequentissime de eo monemur:

&

& potest quisque multa sibi loca conquirere, quibus veluti stimulis sese pungat. Sed certe Ecclesiastici 28. tam multa mala narrantur, ut mirum sit, si quis ea legat, & non contremiscat. Eccli. 28.

2 Ex Sanctorum exemplis & eorum dictis ejusdem morbi gravitas perpendi potest. Mirum enim est, quantopere linguæ lapsum & formidaverint ipsi, & aliis formidandum ostenderint. Mira sunt, quæ sibi injunxerunt, quæ fecerunt, quæ pertulerunt, ut linguam domare possent. Sed his describendis non est hic locus. Ceterum illud valde perpendendum, quod D. Basilius cum de spiritualium morborum curatione agit, quomodo contraria contrariis curanda sint, murmurationem gravissime punit, separatione videlicet ab aliis, & ut nemo ex fratribus cum ipso in opere esse velit. Quin etiam addit in detestationem tanti mali, ut opus quod ille laboravit, cum aliis ne misceatur: &, quod magis mirandum est, postquam ille humiliter pœnitentiam egerit, & eo morbo liberatus fuerit, admitti quidem posse tunc illud opus, sed ne tunc quidem in usum fratrum erogandum, verum in alium aliquem, propter rationem supra allatam, quam attulit Interrogat. 29. quod ex admissione ejusmodi operis, non sinatur ille advertere quantis in malis versetur. Indicat quippe hic sanctus Pater, ita terrendum hominem,

Exempla Sanctorum perpendenda.

S. Basil. reg. fus. disput. Interrog. 51.

Ibidem Interr. 29.

ita confundendum, ita sui facti turpitudinem edocendum, ut vel ex eo, quod ne labores quidem illius recipiantur, intelligat ubi jaceat. Quod totum certe sine suspiriis legi non potest. Sed mirum est quanto cum animi sensu S. Chrysostomus damnet & deploret hoc vitium, ut & abundantissimos lacrymarum fontes ex oculis laxare cupiat; nec tamen ullum fore luctum tantæ, ut ipse loquitur, tragœdiæ condignum putet. Mirum est quam subtiliter tanti criminis naturam, caussas, malitiam, signa, indignitatem, damna, remedia describat. Si naturam spectes, nihil aliud hoc esse ait, quam sibi invicem insurgere, in seipsos morsus laniatusque convertere, in suam carnem voracitatem exercere, sagittas verborum in fratres, imo acriora sagittis vulnera, infligere, gladium denique in animam ipsam acuere. Si caussas; cupiditatem & invidiam notat, & eas quidem mendacio fallaciæque subnixas. Si malitiam; fratricidio & sacrilegio comparat: fratricidio quidem cum fraternam societatem usque ad charitatis interitum lædat: quod cædis instar à Caino factæ, tanto est iniquius, quanto consanguinitas ipsa sublimior: sacrilegio autem cum ipsum Christi corpus quodammodo violetur. *Intelligas*, inquit, *cum in fratrem contumeliam dixeris, Christi te membrum vituperasse.* Si signa; *Possunt*, inquit, in vobis *hæc recognosci, cum quisque proximi auribus verba insusurrat, obiiceturque*

Tom. 5. ser. de laude Dei.

Ejus vitii natura.

Caussæ.

Malitia.

Signa.

que ſtatim ſi quis propius accedat, & de medio tollitur occeptus ſermo. Et paulo poſt, *Vnde complures*, inquit, *reperies gentili potius quam Chriſtiano ſe credere.* Si indignitatem; eo magis, inquit, queror vos ſub eodem tecto, templo, paſtore, tot rebus ad concordiam provocantibus, diſcordes tamen & ſeditioſos exiſtere. Si damna; Primo ſequi ait, caritatis interitum, deinde conſequenter Deum è medio quodammodo profugere: ut enim ubi duo vel tres congregantur in nomine ipſius, ibi eſt in medio eorum; ita cum duo vel tres in pacis everſionem conveniunt, ibi medius eſſe recuſat. Tertio, fraternum nomen, quo nihil dulcius aut carius, tenue admodum & exile relinqui ac prope extingui. Poſtremo à nobis ipſis animarum quaſi civile exitium induci. *Si enim*, inquit, *fuerimus in nos ſemper armati, nulla erit dæmonū induſtria ad noſtrum exitium neceſſaria.* Si denique remedia; ſuadet ut divinæ Euchariſtiæ menſam revereamur, ubi pacis victima Chriſtus apponitur: ut injuria etiam laceſſiti, toleremus tamen & ingemiſcamus, non quidem injuriæ gratia, ſed ob eam inferentis interitum: & ad extremum ut fructum qui ex injuriarum tolerantia naſcitur, cogitemus. Has omnes hujus Patris ſententias libuit in pauca colligere, cum neceſſe minime fuerit tam longum hic illius ſermonem referre, quem tamen utiliſſimum erit perlegere; illudque in primis perpendere apud quos dicat: ſi enim

Indignitas. *Damna.* Matth. 18. 20. *Remedia.*

tam graviter ferebat ista vir sanctissimus in iis, qui sola Christiani nominis societate conjuncti erant; quid de illis existimandum, qui arctissimo præterea religiosæ caritatis & unitatis vinculo astricti sunt? Sed prætereunda non sunt quæ D. Bernardus in eamdem fere sententiam egregie dixit. Ac sermone quidem 29. in Cantica, *Proinde*, inquit, *dilectissimi, pacem habete ad vos, & nolite lædere invicem, non facto, non verbo*, &c. Legatur locus. Et sermone 24. in illud, *Recti diligunt te: Videas ambulare seorsum*, &c. Vbi conventicula & detractiones graphice describit. Sed sermone de triplici custodia manus, linguæ, & cordis, ita rem exaggerat, ut dicat: *Nec vero ejusmodi linguam, ipso etiam mucrone, quo Dominicum latus confossum est, crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quoque Christi corpus, & membrum de membro, nec jam exanime fodit, sed facit exanime fodiendo. Ipsis quoque nocentior est spinis, quas illi tam sublimi capiti furor militaris imposuit: seu etiam clavis ferreis, quos sanctissimis manibus illis & pedibus consummatio Iudaicæ iniquitatis infixit. Nisi enim hujus, quod nunc pungitur & transfoditur, corporis sui vitam illius vitæ corporis prætulisset, numquam illud pro isto mortis injuriæ, crucis ignominiæ tradidisset.* Et D. Augustinus vehementer matrem collaudat, quod numquam alteri de altera proderet, nisi quod ad eas reconciliandas valeret. Aitque se experientia doctum, turbarum & miseriarum, quas

S Ber. ser. 29. in Cant.

Cant. 1. 3. S. Ber. serm. 24.

Idem serm. de triplici custodia.

S. Aug. lib. 9. confess. c. 9.

quas lingua excitat, non parum hoc bonum æſtimare. Et ſubdit: *Animo humano parũ eſſe debere inimicitias hominũ nec excitare, nec augere male loquendo, niſi eas etiam extinguere bene loquendo ſtuduerit.* Quid igitur Religioſis faciendum?

3 Ex damno & perturbatione eorum quibuſcum viuunt, morbi gravitas intelligitur: evertunt enim pacem, animorum tranquillitatem, obedientiam, & miniſteria etiam ac fructum in proximis opinione noſtrorum quoquo pacto diminuta, non leviter impediunt. Nec ſolum eo tempore quo loquuntur, & iis perſonis, cum quibus agunt, nocent; ſed lædunt plurimos etiam abſentes, & poſt multos annos, quia rumores & ſuſpiciones in alios & alios derivantur: nec in ea domo, ubi quis eſt, tantum ejus amori & opinioni detrahitur, ſed manat per Provinciam, imo per provincias, ubi poſt multos annos longiſſime poſitus inveniat ille à ſe abalienatos animos eorum, quibus nec nocuit umquam, neque convixit. Quod ſi obedientia illum præfecerit, miſeri ſubditi ex præjudicio, & ſiniſtra illa opinione, & conqueruntur ipſi, & torquent Superiorem, ut nec fiducia, nec reverentia, nec amor in iis locum habere poſſit. Vt merito in ejuſmodi detractores, qui venenum tam late diffundunt, illud Scripturæ aptari poſſit: *Væ qui potum dat amico ſuo mittens fel ſuum & inebrians, ut aſpiciat* Hab. 2.15.

Intelligitur gravitas ex damno proximi.

nu-

Serm. de vita spirit. n 39. tom. 1.

nuditatem ejus. quod de hac re egregie explicat B. Ephræm. Etiam maxime juvat, si attendatur facilitas incurrendi hoc peccatum ex linguæ volubilitate: quo enim facilius peccatum aliquod incurritur, eo diligentior ibi custodia adhibenda est. Et certe si quis gravem aliquam infirmitatem corporis ex linguæ lapsu accerseret, quam vigilans esset & quam cautus? Et tamen in animæ periculo dormitamus. Imo vero in re levissima si quis ex defectu linguæ in pronuntiatione alicujus dictionis errare soleret, quod eam recte proferre non posset; si huic publice agendum esset, quam caute dictionem illam vitaret, ne linguæ vitium prodere cogeretur? Quanto ergo magis illæ cavendæ sunt voces, in quibus lingua gravius peccat? nec tam corporis, quam mentis vitium manifestat? cum illud culpa careat, hoc neque culpa non levi, nec pœna carere possit.

Non satis est bona intentio.

4 Intelligant non esse ad excusationem satis, si id non ex intentione faciant, & formali studio detrahendi aut Societati aut aliis: quia ex natura rei eadem sequuntur mala, quocumque tandem animo illud dictum fuerit; nec Societati & aliis minus propterea incommodi evenire: quia cum sciat se facile labi, debuisset attentius custodiam ponere ori suo; sicut

Psal. 141.

& qui vim vini & potus expertus, iterum inebriatur, non excusatur à culpa, quia debuisset, potuissetque cavere.

5 Si

5 Si erga aliquem sentiat se esse male affectum, de eo rebusque illius ne loquatur, nisi oratione & præparatione præmissa: nam facile ex abundantia cordis os loquitur, & de malo thesauro non profert bona. *Quid si se malo affectum sentiat.* Matth. 12. Ibidem.

6 Si quando labatur, ipse ultro sese Superiori, vel Confessario statim deferat: & caveat ne ea nocte cubitum eat, priusquam confessione se abluerit: tum ut, si forte mortale subsit, in peccato ne dormiat; tum etiamsi non esset; facilius veniam impetret & medicinam. Quod si faciet, maximum sine dubio præsidium sentiet. *Statim lapsus Superiori aperiendus.*

7 Fugiat tamquam venenum, eorum colloquia & conversationes, cum quibus errare solet: nec de rebus ad alios pertinentibus, maxime vero ad gubernationem, nisi valde circumspecte & paratus loquatur, etiamsi forte leve id quod dicitur, sibi videatur, nec quidquam mali suspicetur. *Vitanda qua sunt in causa.*

8 Vbi in eo erraverit, excipiatur à Superiore gravi aliqua obiurgatione & commemoratione aliquorum, quæ hic dicuntur. Crescit enim morbus hic, si quis alius, ex indulgentia & defectu correctionis ultra quam credi possit. Mulctetur interdum pro qualitate culpæ, nam & Salomon admonet: *Mulctato pestilente, sapientior erit parvulus.* Si tamen contra personam ipsius Superioris fuerit murmuratio, servanda erunt quæ dicta sunt de ten- *Graviter obiurgandus.* Prov. 21. 11.

tentatione contra Superiorem cap. 14. numero 5. & 6.

Quid si res non erit publica.

9 Nisi res fuerit valde publica, & scandalum potius ob dissimulationem nascatur, non erit de hujusmodi in publica reprehensione & parva mensa reprehendendus, nisi forte in genere de inordinata & indisciplinata locutione & murmuratione. Sed monendus diserte, id publice non fieri, quia valde scandalizaret, si sciretur, hoc eum dixisse: ideo graviorem arbitretur culpam. Bonum tamen erit, si is coram quibus dixit, se humiliet, dicta retractet, culpam dicat, & de scandalo veniam petat.

Relationes contra alterum perniciosa.

10 Referre alteri de altero, quod charitatem lædat, non perniciosum tantum, sed diabolicum arbitretur; & recordetur, quomodo Constitutiones hujusmodi homines appellent, videlicet Pestem; quid in eos statuant, id est, ut separentur vel à Domo, vel etiam à Societate. Nec dissimilem sententiam tulit S. Basilius, ubi ait: *Qui detrahit fratri, vel detrahentem auscultat & tolerat, qua hic animadversione dignus est?* respondet: *Exterminandi à reliquorum societate ambo: Detrahentem enim secreto proximo suo, hunc persequebar. Et alibi dictum est: Detrahentem nolito libenter audire, ne substollaris.* Et addit Interrogatione sequenti: *Si verò Antistiti etiam detraxerit, quo pacto cum illo nos geremus?* respondet: *Manifestum est hoc quoque judicium ex ira*

S. Basil. reg. brev. reg. 26.

Psal. 100. 5.

ira Dei adversus Mariam, quando detraxit Moysi, cujus peccatum ne ipso quidem Moyse deprecante, inultum dimisit Deus. Et de hujusmodi videtur dixisse Salomon: *Ejice derisorem* (sive *pestilentem*, eadem quippe vox est) *& exibit cum eo jurgium.* Nisi enim serio tales emendentur, jurgia & dissensiones proculdubio deesse non poterunt. Num.12. Prov.22. 10.

11 Investiget ipse infirmus diligenter hujus morbi causas. Sunt enim qui detrahunt ex aliqua aversione in alium concepta, de quo dulciter quasi loqui nesciunt. Sunt qui ex quadam vanitate aliis detrahunt, alios judicant, & de omnibus decernunt, probantes, improbantes, quasi soli sapientes. Sunt qui ex invidia, & aliorum factis detrahunt, &, ut ait S. Hieronymus, aliorum lucra sua damna reputent. Sunt qui animo Superiorem taxandi, quod hunc vel illum præponat, quod fere ex eadem invidiæ & superbiæ radice prodit. Hic autem invidiæ morbus, qui mortiferi basilisci morsus est, quam sit periculosus, & ad curandum difficilis, egregie docet Cassianus Collat. 18. cap. ult. quod diligentissime perlegendum est. Ex his atque aliis hujusmodi, cum detractionis vitium oriatur, ibi medicinam apponat, ubi viderit esse hujusmodi infirmitatis pestiferam, sed feracem valde radicem. *Ab infirmo causa investiganda.* Cass. Coll. 18. c. ult.

12 Videat quam miserum sit, cum cetera Religionis onera portet, exponere se tam pro- *Periculum cui se exponit.*

babili

babili periculo perdendi frequenter omnia, si incidat in mortale, quod in hujusmodi facile est. Quod si Deū grauiter offendere, imo vel suggerentem Satanam sustinere, non modo Religioso, sed Christiano homine indignū est; quid censendum, si ea omni custodia non vitemus, ex quibus id facile cōsequetur? Revera tremendū. Sed quos minus hæc sollicitudo pungit & urit, retineat saltem laborum & meritorum jactura, difficultas pœnitentiæ, & labor resurgendi.

Examen particulare & alia id genus.

13 Ad examen particulare cum aliqua pœnitentia, quoties ceciderit, orationes & lacrymas serio confugiat, sciens quod ad periculum cadendi, & aliorum damnum attinet, periculosius se hoc morbo, quam contra castitatem tentari: & tamen ex ista tentatione, quomodo humiliatur, quomodo omnia tentat, non omittit disciplinas, orationes, Sacramentorum frequentiam? In lingua vero, quasi nullum esset periculum gravioris casus, tam facile prolabimur. Evellendus omnino hic error ab animo, & diligenter periculum præcavendum.

Odio sus fit omnibus.

14 Videat attentius, quam odiosus fiat omnibus, qui in eadem domo versantur, forte etiam illis ipsis apud quos loquitur. Sed parum est. Quid si gravius illud addatur, quod Apo-

Rom 1.30. stolus ait, *Detractores Deo odibiles?* Quid miserum magis, quam Deo & hominibus esse odiosum? & *postea in ore suo* hujusmodi misera-

Psal 48.14. biles *complacebunt.*

15 Po-

15 Postremo servet Superior quæ habentur in Responsione ad quamdam Congregationem Provincialem anni 1590. quæ sic habet: Primum quidem occasiones captare debebunt (id est, Superiores) in domesticis exhortationibus, quæ ad nostros haberi solent, ac serio inculcare, quantopere hoc vitium conscientiæ, pietati, ac paci noceat. Secundo, ut præter communes syndicos, nonnulli occulti adhibeantur, qui in particulari de hoc vitio referant; & ut delinquentibus in eo vel pœnitentiæ injungantur publicæ, vel correctiones secretæ, prout res tulerit, adhibeantur. Tertio, Confessarii pœnitentes serio moneant in his graviter peccare posse. Et si quidem detractio fuerit mortalis, referat ad Superiorem, juxta Ordinationem decimam quartam ex viginti duabus quas Kalend. Augusti 1590. ad Provincias misimus. Si tamen casus mortalis non fuerit, moneant illum serio, pœnitentiamque injungant, ac remedia tum particularis examinis, tum alia proponant. Possunt etiam eos in privatis colloquiis extra confessionem monere, ut à consuetudine eorum, si quos noverint aut viderint in hoc vitium impingere, diligenter caveant. Quarto, quoniam non raro multam præbet occasionem hujusmodi querelis & obmurmurationibus scire quid in consultationibus dictum aut determinatum sit; ratio habeatur quam diligen-

Superiori servanda responsa ad Romanam Congr.

tissime, ut Consultores servent secretum, juxta officii sui regulam. Quinto, plurimum nocet, si Admonitor & Consultores ita cum accedentibus & contristatis agant, ut spe illos fovendi & juvandi, ea de Superioribus dicant, ut dolentium querelas approbare, atque idem quod illi de Superioribus sentire videantur. Hoc enim modo etiam contra illorum intentionem foventur querelæ & murmurationes, & confirmantur magis. Sed ita accedentes amanter excipiant, & patienter audiant, ut Superiorum auctoritatem & amorem servent. Non enim deerit modus consolandi eos, qui in amaritudine sunt, etiam operam suam apud Superiorem promittendo, modo caritas & prudentia ac necessaria in verbis circumspectio non desit. Sexto, moneantur inter nostros selectiores nonnulli, qui si quid tale in nostrorum Collegiis viderint irrepere, id impedire, sermonemque divertere curent, vel meliores interponendo sermones, vel suaviter & amanter dicendo non esse tutum simile quid proferre. Septimo, intelligant etiam nostri, tum in exhortationibus, tum à Confessariis, & serio doceantur, in detractione & murmuratione facile esse lethale peccatum. Et quamvis in particulari ex circumstantiis fieri possit, ut culpa non eo pertingat, tamen ex natura rei, si non semper mortaliter, fere tamen graviter peccari: exempli gratia, cum malam de Prælatis opinionem subdi-

torum

torum animis per hujusmodi verba inserimus, vel bonam evellimus; aut quovis modo ipsos à Prælatis alienamus; cum Obedientiæ vires & simpliciatem enervamus: cum diffidia, simultates, & animorum aversiones inter fratres seminamus: cum communem pacem, tranquillitatem & regularum disciplinam perturbamus. Qua de re B. Bernardus pulchre sic ait de Religione loquens: *Proditores fiunt quicumque in hoc Domini castrum inimicos ejus introducere moliuntur: quales sunt utique detractores, Deo odibiles; qui discordias seminant, nutriunt scandala inter fratres. Sicut enim in pace factus est locus Domini, sic in discordia locum fieri diabolo manifestum est. Non miremini fratres, si durius loqui videor, quia veritas neminem palpat. Omnino proditorem se esse noverit, si quis forte (quod absit) vitia quælibet in hanc domum conatur inducere, & templum Dei speluncam facere dæmonum. Gratias Deo non multos hic invenimus hujuscemodi. Sed tamen deprehendimus interdum forte nonnullos, qui colloquantur hostibus, & paciscantur fœdus cum morte, hoc est, moliantur quod in eis est, imminuere Ordinis disciplinam, intepescere fervorem, turbare pacem, lædere caritatem.*

S.Ber.ser. 3.de dedicat. Eccles.

Rom.1. 30.

Psal.75.

Melancholia, scrupuli, &c.

CAPVT XVIII.

DE hoc morbo tam multa, tamque utilia à multis conscripta sunt, ut non sit necesse plura dicere.

Quinam legendi. Gerſ.tract. contra pusill.p.3.& de præpar. ad Missam.

1 Legi poterit Gerson tract. contra Pusillanimitatem, parte tertia, & de præparat. ad Miss.

Quomodo juvandi.

2 Hi ordinarie fovendi, amanter excipiendi, animandi, nec illis dubie, aut cum hæsitatione loquendum, sed clare: Nihil hoc; Mittat ista securus, Ne repetat; Hoc facito; Ego rationem reddam Deo, &c.

Scrupulosi circa peculiaria objecta.

3 Illud tamen præterundum non est, esse interdum aliquos, qui non ex nimis timorata conscientia in scrupulos vergant, sed peculiari aliqua ex causa circa unum aut alterum objectum cum sint anxii & scrupulosi, in reliquis tamen minime timorati & indisciplinati inveniuntur. Experti enim sumus alioqui spiritualis profectus & religiosæ observantiæ valde negligentes, & sine scrupulo multas admittentes imperfectiones, ob quas tandem è Societate dimittendi fuerint; qui tamen in nonnullis anxiè nimis & scrupulose agentes, finem numquam faciebant confessionibus generalibus, fa-

cultatibus

cultatibus petendis, & hujuſmodi. Quod ideo dicendum fuit, ne tales homines ſemper foveantur, & eorum conſcientiæ dilatentur, ſicut cum ſcrupuloſis agendum: ſed ut diſcrete in iis tantum iuventur lenitate & indulgentia, in quibus indigent: in ceteris moneantur de laxitate, & ut videant hæc inter ſe non cohærere: quinimo contingere poſſe, ut ex nimia negligentia & ſocordia hos ſcrupulos permittantur incurrere. Evigilent itaque cum fervore: animandi tamen cum dexteritate, prout ratio docebit.

INDEX RERVM.

Indi-

FINIS.